

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Jenni Viertokangas

Nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi YAMK

Sosionomi

Opinnäytetyö

26.10.2020

Tekijä(t) Otsikko	Jenni Viertokangas Nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa
Sivumäärä Aika	65 sivua + 1 liitettä 26.10.2020
Tutkinto	Sosionomi YAMK
Tutkinto-ohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaaliala
Ohjaaja(t)	Yliopettaja Eija Raatikainen
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten nuorten sosiaalinen osallisuus huomioidaan Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa ja millaista toimintaa nuorisopalveluissa tulisi tarjota, jotta nuoret saisivat kokemuksia sosiaalisesta osallisuudesta. Opinnäytetyön aihe liittyy vahvasti Helsingin kaupungin kaupunkistrategiaan 2019-2020, jossa yksi kärkihankkeista on nuorten syrjäytymisen ehkäiseminen ja osallisuuden vahvistaminen. Sosiaalinen osallisuus on ihmisen henkilökohtaiseen kokemukseen ja tunteisiin perustuva osallisuuden alue, jota vahvistamalla voidaan saada lisättyä osallisuutta (Leeman & Kuusio & Hämäläinen 2015).</p> <p>Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jossa aineistoa on kerätty ryhmähaastatteluilla. Haastatteluihin osallistui yhteensä 14 nuorisotyöntekijää Helsingin kolmesta eri nuorisotyön toimialueelta. Haastatteluihin osallistuneet nuorisotyöntekijät tekevät töitä nuorten kanssa moninaisesti ja eri painotuksilla. Aineisto analysoitiin käyttämällä teorialähtöistä aineiston analyysiä. Analyysistä on tehty johtopäätökset ja pohdinta, peilaamalla tuloksia opinnäytetyön teoriaan.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten mukaan sosiaalinen osallisuus on osa-alue, joka nuorisotyössä näkyy vahvasti mutta sitä ei arjessa mielletä erityisesti sosiaalisen osallisuuden toteuttamiseksi. Puhuessaan työstään nuorten parissa, nuorisotyöntekijät osoittivat ymmärrystä ja asiantuntemusta siitä, miten tärkeää nuorten osallisuuden huomioiminen ja nuorten kohtaaminen ovat. Työntekijöiden haastattelussa ilmeni, että nuorisotyöntekijät arvioivat kriittisesti sitä, että tuleeko heidän keksiä nuorille tekemistä ilman että nuoret ovat olleet mukana toiminnan suunnittelussa. Keskustelua herätti aktiivinen ja passiivinen osallisuus ja ja osallistujan rooli toiminnassa. Nuorisotyöntekijöiden mielestä, jokaiseen kohtaamiseen tulisi asennoitua niin että se on nuorelle merkityksellinen ja nuorisotyön vahvuudeksi nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä koettiin sen matala kynnyks, vapaaehtoisuus ja tavoitettavuus.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksissa ilmenee, että nuorten sosiaalista osallisuutta on mahdollista lisätä nuorisopalveluissa nuorisotyöllisillä menetelmillä, erityisesti silloin kun työntekijä pohtii ennalta nuorten kohtaamisia ja nuoret osallistuvat toiminnan suunnitteluun.</p>	
Avainsanat	Sosiaalinen osallisuus, osallisuus, nuorisotyö, syrjäytyminen

Author(s) Title	Jenni Viertokangas Understanding Youth Social Inclusion in the Helsinki City Youth Department
Number of Pages Date	65 pages + 1 appendices 26 October 2020
Degree	Master of Social Services
Degree Programme	Master's Degree Program in Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Eija Raatikainen, Senior Lecturer
<p>This Master's thesis aims to examine the Youth Social Inclusion in the Helsinki City Youth Department. This thesis aims at gaining a deeper understanding of how youth workers comprehend Youth Social Inclusion, as well as examining what methods workers use in the field to implement Social Inclusion. The topic of Youth Inclusion is current, as it is promoted as one of the key targeting points in the Helsinki City Strategy Plan of 2019-2021. The Finnish health officials state that to battle Social Exclusion society needs to enhance Social Inclusion. Inclusion is a well-known term, which upholds many different perspectives and approaches; however, this thesis is focused on the social aspect of inclusion.</p> <p>This Master's thesis is a qualitative study, with material gathered from the youth workers through group interviews. The group interviews were analyzed using a theory based analysis model and the results were reflected on in the light of the existing theory, by bringing in the initial results of the study.</p> <p>The results state that the youth workers implement Social Inclusion on a daily basis through their work with the Helsinki youth. An interesting discovery was that youth workers subconsciously implement Social Inclusion in their work. Youth work's strength lies in voluntary participation, hence the work itself is not forced but it is based on the youth's own interests and inclusion. The fraction of conflict, which arose from the study, originated from the different stages of participation: what is active and what is passive inclusion, and what is the role of the participant?</p> <p>In conclusion, by using youth work and its methods, it is possible to enhance Social Inclusion to prevent Social Exclusion. The best way to do this is when youth workers purposely design and plan their encounters and engagements with the youth beforehand.</p>	
Keywords	Social Inclusion, Social Exclusion, Youth, Youth Work

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Osallisuuden viitekehys	3
2.1	Osallisuus	3
2.2	Osallistuminen	5
2.3	Sosiaalinen osallisuus	6
3	Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen	9
3.1	Nuorten sosiaalinen osallisuus	9
3.2	Sosiaalinen vahvistaminen syrjäytymisen vastapainona	10
3.3	Poliittinen osallisuus ja vaikuttaminen	12
4	Nuorisotyö	15
4.1	Nuorisolaki	15
4.2	Nuorisotyön rakenteet ja sen moninaisuus	15
4.3	Kansainvälisiä nuorisotyön tavoitteita	18
4.4	Helsingin kaupungin nuorisopalvelut	20
4.5	Mukana-ohjelma	21
4.6	Islannin mallista Helsingin malliin	23
5	Menetelmälliset ratkaisut	24
5.1	Opinnäytetyön tausta	24
5.2	Tutkimuskysymykset	24
5.3	Tutkimusmenetelmä	25
5.4	Ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	25
5.5	Aineiston analyysi	27
5.6	Opinnäytetyön etiikka ja luotettavuus	30
6	Tulokset	33
6.1	Sosiaalinen osallisuus Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa	33
6.2	Osallistujasta osallisuuteen	37
6.3	Nuoren voimaantuminen	38
6.4	Yhteenveto tuloksista	41
7	Johtopäätökset	42
7.1	Sosiaalinen osallisuus nuorisotyössä	42

7.2	Nuorisotyön mahdollisuudet ja haasteet	42
7.3	Nuorisotyön vapaaehtoisuus ja vapaus	43
8	Pohdinta	45
8.1	Yhteenveto opinnäytetyöstä	45
8.2	Osallisuuden pyramidimalli	45
8.3	Kaikki tekeminen ja toiminta ovat tärkeää	47
8.4	Vahvuudet, riskitekijät ja kehittämisideat	48
	LÄHTEET	52
	LIITTEET	
	Liite 1: Ohje haastatteluun ja haastattelukysymykset	

1 Johdanto

Nuorten osallisuuden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy ovat osa Helsingin kaupunkistrategiaa 2017-2021. Strategian mukaan jokaisella helsinkiläisellä tulee olla mahdollisuus tehdä vaikuttavia tekoja yhteisönsä hyväksi ja kokea itsensä helsinkiläiseksi. (Helsingin kaupunkistrategia 2017-2021.)

Opinnäytetyön tarkoitus on lähestyä syrjäytymisen ehkäisyä sosiaalisen osallisuuden näkökulmasta. Opinnäytetyössä puhutaan nuorista. Nuoruus on ihmisen elämänvaihe, jonka voidaan arvioida vaihtelevan yksilötasolla 10-24-ikävuoden välillä (Saywer & ym. 2017). Tässä opinnäytetyössä nuorilla viitataan Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden määrittelemään ydin kohderyhmään eli 10-18-vuotiaisiin nuoriin (Helsingin kaupunki 2019).

Osallisuus ja sen edistäminen ovat Suomessa kirjattu lakiin, mutta esimerkiksi kouluterveyskyselyssä (2019) 19% yläkoulun 8-9-luokkalaisista kokivat, että eivät ole saaneet ilmaista mielipidettään koulussa. Tämän lisäksi nuorilla joilla on toimintarajoitteita, on tulojen perusteella muita vähemmän kokemuksia osallisuudesta. Kouluterveyskyselyn 2019 mukaan 4% kaikista 4 ja 5-luokkalaisista ei koe olevansa tärkeä osa koulu- tai luokkayhteisöä ja ylä-asteikäisten (8.-9.-luokkalaisten) sekä lukion 1.-2-luokkalaisten vastaava luku oli yli 10%. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2019.)

Maunun ja Kiilakosken (2018) mukaan osallisuutta on viime vuosina haluttu purkaa osiin ja tarkentaa, sillä se on käsitteenä laaja ja säröinen. Maunu ja Kiilakoski jakavat osallisuuden käsitteen kahteen eri päämäärään: sosiaaliseen ja poliittiseen osallisuuteen. (Maunu & Kiilakoski 2018.) Tässä opinnäytetyössä keskitytään sosiaalisen osallisuuden päämäärään, sillä sen alle sijoitetaan yhteisöön kuulumisen ja yhteisöllisyyden ja sen katsotaan ohjaavan nuoria kohti poliittista osallisuutta. Opinnäytetyössä ollaan kiinnostuneita siitä, että voidaanko nuorisotyöllisten keinojen ja menetelmien avulla vahvistaa nuorten sosiaalista osallisuutta ja tarjota heille kokemuksia kuulumisesta, yhteisöstä sekä ohjata heitä pois päin syrjäytymisestä tai syrjäytymisen riskistä?

Sosiaalista osallisuutta on tutkittu viime vuosina enemmän ja ymmärrys yksilön kokemusten merkityksistä on huomioitu laajemmalla tasolla. Kallio, Korkiamäki ja Häkli esittelevät julkaisussaan (2015) myönteisen tunnistamisen mallin jossa tunnistetaan arjen kokemusten merkitykset ja vaikutukset lapsissa ja nuorissa (Kallio & Korkiamäki & Häkli 2015: 9—10). Nuorten sosiaalisesta osallisuudesta on kirjoittanut Hellström (2020) Pro

Gradun, jossa sosiaalista osallisuutta tarkastellaan kouluarjessa, taidetyöpajojen kautta (Hellström 2020).

Oman kiinnostuksen lisäksi, opinnäytetyön aiheen taustalla on toiminut vaikuttimena Nuorisotutkimusseuran (Ry.) ja Nuorisotutkimusverkoston meneillään oleva osallistava toimintatutkimus Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden kanssa, jossa nuorisopalvelulle ollaan toteuttamassa nuorisopalveluiden opetussuunnitelmaa (Nuorisotutkimuseura Ry. & Nuorisotutkimusverkosto n.d). Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden opetussuunnitelma perustuu Kokkolan nuorisopalveluille toteutettuun samanmoiseen prosessiin, jonka tavoitteena on ollut vastata kysymykseen mitä nuorisotyö on, miten sitä tehdään ja mitä työmuotoja ja menetelmiä siinä käytetään (Kiilakoski 2013: 2). Tässä opinnäytetyössä halutaan tunnistaa ja löytää hyviä toimintatapoja ja -malleja, joita nuorisotyöntekijät käyttävät nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistamiseksi. Toisaalta opinnäytetyössä ollaan myös kiinnostuneita eroavaisuuksista ja siitä, miten sosiaalisen osallisuuden näkökulma voitaisiin huomioida nuorisotyössä entistä paremmin.

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, johon on kerätty aineistoa Helsingin kaupungin nuorisotyöntekijöiltä kevään 2020 aikana. Nuorisotyöntekijöitä on haastateltu neljässä eri ryhmässä ja heidän työnkuvansa vaihtelivat. Nuorisotyöntekijöitä osallistui haastatteluihin myös eri nuorisotyöyksiköistä. Ryhmähaastattelut analysoitiin käyttämällä teorialähtöistä sisällönanalyysia. Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan teorialähtöinen aineisto analyysi on perinteinen tapa lähestyä tutkimusaineistoa ja se pohjautuu jo olemassa olevaan tiettyyn teoriaan, malliin tai tutkimuksessa esitettyihin käsitteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2018: 108).

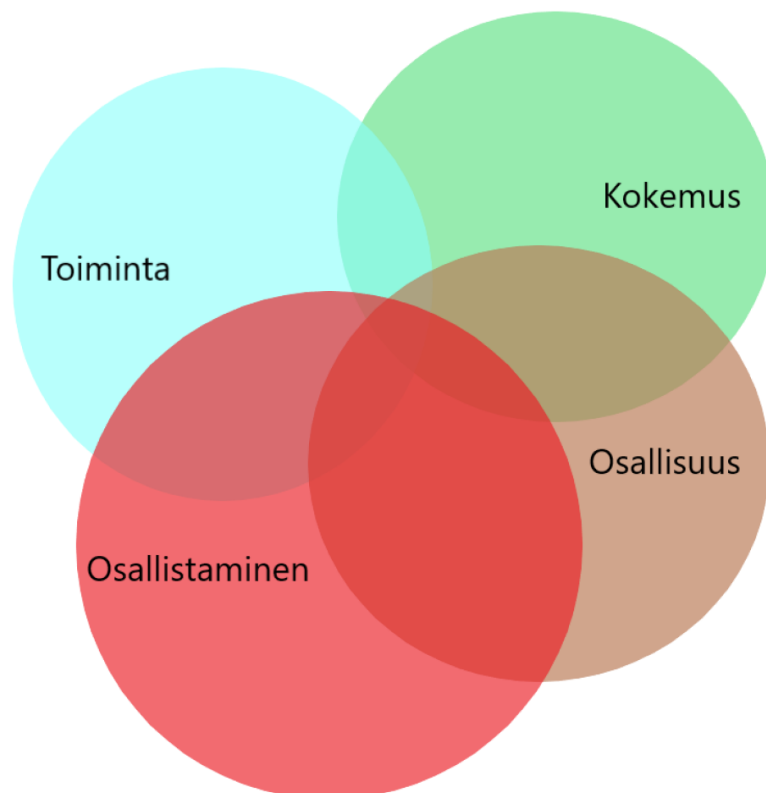
Tämä opinnäytetyö tukee Helsingin kaupungin strategian tavoitetta ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta sosiaalisen osallisuuden näkökulmasta. Opinnäytetyössä halutaan saada vastauksia siihen, mitä sosiaalinen osallisuus nuorisotyössä on ja miten sitä voitaisiin vahvistaa? Opinnäytetyö haluaa myös selvittää, millaista toimintaa Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa tulisi tarjota työntekijöiden näkökulmasta, jotta nuoret saisivat kokemuksia sosiaalisesta osallisuudesta?

2 Osallisuuden viitekehys

2.1 Osallisuus

Syrjäytymistä voidaan ehkäistä lisäämällä ihmisten osallisuutta ja osallisuuden avulla voidaan ennaltaehkäistä ongelmia ja vaikuttaa yhteiskunnan hyvinvointiin (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin laitos 2019). Yhteiskunnan osallisuutta voidaan lisätä varmistamalla, että ihmisillä on tasavertaiset mahdollisuudet työllistyä, ehkäisemällä polarisaatiota ja alueellista eriarvoistumista sekä varmistamalla, että ihmiset jotka tarvitsevat apua ja palveluita tarvitsevat, saavat niitä (European Commission n.d).

Osallisuus on käsitteenä laaja ja vaikeasti määriteltävissä ja sitä on vaikea rajata. Osallisuus voi olla toimintaa, olemista ja se voi olla osallistumista. Osallisuutta voidaan tarkastella mallina, jossa eri kehät kiertävät toisiaan ja ovat lomittain ja sisäkkäin (kuvio 1.) (Isola & ym. 2017: 20.)

Kuvio 1. Osallisuuden päällekkäisyys ja moninaisuus (Isola & ym. 2017 mukailen).

Osallisuuden voidaan katsovan muodostuvan:

1. Osallisuudesta omaan elämään.
2. Osallisuudesta erilaisissa vaikuttamisprosesseissa kuten lähipiirissä, palveluissa, elinympäristössä tai yhteiskunnassa.
3. Paikallisesta osallisuudesta, jossa ihminen voi liittyä erilaisiin elämän merkityksellisyyttä, arvokkuutta ja hyvinvointia lisääviin vuorovaikutussuhteisiin.
(Isola & ym. 2017: 24; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos n.d.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos liittyy osallisuuden osaksi ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Matala osallisuus on yhdistetty muun muassa psyykkiseen kuormitukseen, yksinäisyyteen ja heikentyneeseen työkykyyn. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan, osallisuutta kokeva ihminen kokee olevansa merkityksellinen osa kokonaisuutta ja näin ollen hänen toimijuutensa vahvistuu. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos n.d.) Isolan ym. (2017) mukaan osallisuus omassa elämässä on sitä, että ihminen voi elää oman näköistä elämää ja tulla kuulluksi ja arvostetuksi juuri omana itsenään. Ihmisen osallisuuden kehittymisen kannalta on tärkeää, että ihmisellä on mahdollisuus olla osana yhteisöä, ryhmää ja että hänellä on merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita. Ihmisen osallisuuden näkökulmasta on myös tärkeää, että ihminen kokee pystyvänsä vaikuttamaan elämänsä osa-alueisiin ja hänellä on yhteys omiin tarpeisiin ja voimavaroihin. (Isola & ym. 2017: 16—18, 25.)

Osallisuus on tavoiteltava tila, jonka keskiössä ihmisellä on moninaiset mahdollisuudet kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja mikä on mahdollista saavuttaa erilaisin keinoin. Osallisuutta lisäävät merkitykselliset ihmissuhteet ja vuorovaikutus kokemukset sekä ihmisen tunne siitä, että hänellä on halutessaan mahdollisuus liittyä tai olla liittymättä toimintaan mukaan. (Isola ym. 2017: 6.) Yhteiskuntatasolla voitaisiin ajatella, että osallisuuden edistäminen on tärkeää, sillä ihminen joka kokee elävänsä hyvää ja merkityksellistä elämää antaa yhteiskunnalle enemmän ottamisen sijaan.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan yhteiskunnassa osallisuutta voidaan lisätä muun muassa:

- passiivisen ihmisen aktivoimisella
- yksilöllisiä ratkaisuja etsimällä yhdessä osallistujan kanssa
- palveluiden yhteisellä kehittämisellä

- osallistujan vaikuttamismahdollisuuksia lisäämällä
- kunnioittavalla asenteella
- välttämällä ihmisen kategorisointia
- tarjoamalla osallistujalle yhteisöä ja vertaistukea
- juurruttamalla hyväksi todettuja käytänteitä
- kunnioittamalla ihmisen itsemääräämisoikeutta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos nostaa osallisuuden edistämisen kannalta tärkeäksi sen, että ihminen tulee toiminnallaan näkyväksi ja että ihminen saa myönteisiä kokemuksia jotka vahvistavat ja toimivat puskurina vahvistaen yksilön resilienssiä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos n.d.)

2.2 Osallistuminen

Osallisuus usein sekoitetaan osallistumiseen mutta nämä kaksi on hyvä erottaa toisistaan. Gretschelin (2002) mielestä osallistuminen on sitä, että ihminen on mukana toisten määrittelemässä tilassa ilman että hänellä on omakohtaista sidosta asiaan tai toimintaan. Osallisuudessa ihminen puolestaan on sidoksissa asiaan tai toimintaan ja hänellä on mahdollisuus vaikuttaa asioiden kulkuun, mutta hänellä on myös tilanteeseen sidonasta vastuuta. (Gretschel 2002: 49—51.) Osallisuudesta puhuttaessa liitetään siihen keskustelua usein myös vaikuttavuudesta. Osallisuuden yhteydessä vaikuttaminen yhdistetään ihmisen henkilökohtaiseen toimijuuteen, suhteessa toiseen olemiseen, oman osallisuuden osoituksena, jäljen jättämiseen tai poliittiseen toimijuuteen. (Isola & ym. 2017: 31.)

Siisiäinen (2015) arvioi, että osallisuus voidaan saavuttaa erilaisilla tavoilla riippuen näkökulmasta ja osallisuuden tulkinnasta. Jotkut asiantuntijat ajattelevat, että osallisuus toteutuu silloin kun toimija on aktiivinen ja omatoiminen tai silloin, kun toimija on mukana ilman omaa kiinnostustaan tai pyrkimyksiään (passiivinen). (Siisiäinen 2015.) Osallisuuden tasoon vaikuttaa siis toimija itse. Leeman, Kuusion ja Hämäläisen (2015) mukaan on mahdollista, että ihminen voi kokea olevansa hyvinkin aktiivinen ja osallistuva vähäiselläkin aktiivisuudella, vaikka se arvioijan mielestä voi näyttäytyä heikolta verrattuna toiseen henkilöön, jonka osallistumisen katsotaan olevan ahkeraa ja aktiivista. Sosiaalisen osallisuuden kokemus onkin sekä subjektiivista että objektiivista. (Leeman & Kuusio & Hämäläinen 2015: 5.)

Toisaalta Siisiäisen mukaan osallisuus voi olla esimerkiksi sitä, että kukaan toimijoista ei osallistu toimintaan vapaaehtoisesti, vaan osallistuvat opettajan sanemelana (Siisiäinen 2015). Tällöin toiminta on toisen toimijan tai tahon määrittelemää tai edellyttämää. Taulukossa 1 on mallinnettu Siisiäisen ajatusta siitä, millaisia eri osallisuuden, osallistumien ja toimijuuden malleja on ja miten ne ilmenevät.

Edellyttääkö mukana oleminen toimijalta aktiivisuutta		
Toimija itse	Aktiivinen	Passiivinen
	<u>Osallistuminen</u> <ul style="list-style-type: none"> • oma kiinnostus • oma intressi • kyseenalaistaminen • aktivismi • kolmas sektori • halu olla mukana 	<u>Mukautuva / suostuva osallisuus</u> <ul style="list-style-type: none"> • suostuminen ja piittaamattomuus: mukaan tulo • muiden seuraaminen • muoti • piilovaikuttaminen • ei tunnesidosta
Muu tah	<u>Osallistaminen</u> <ul style="list-style-type: none"> • osallistaminen muiden vaikutuksesta (ylipuhuminen) • voimaannuttaminen • osallistamis ohjelmat • toimijuutta vahvistavat yhdistykset • kohdennettu työ 	<u>Pakottaminen / holhoaminen</u> <ul style="list-style-type: none"> • instituutiot (esim. vankila) • pakkojäsenyys • manipulaatio • pakotettu toimijuus, aikataulut / arki

Taulukko 1. Osallisuuden eri merkityssuhteet (mallinnettu Siisiäinen 2015).

Siisiäinen arvioi, että aktiivinen ja vapaaehtoinen osallisuus on halutuim osallisuuden ilmentymä johon vaikuttavat usein ulkoiset tekijät. Ihminen tekee päivän aika usein valintoja tiedostamattomien ja tiedostettujen vaikuttimien alaisena. Osallisuuteen vaikuttavat motiivit, halut, tavoitteet sekä muut ulkoiset tekijät. Näin ollen aktiivinen, vapaa osallisuus ei ole pysyvä tila vaan aikaan sidottua ja rajoitettua. (Siisiäinen 2015.)

2.3 Sosiaalinen osallisuus

Sosiaalinen osallisuus käsitteenä juontaa juurensa yhteiskuntatieteisiin (Leeman ym. 2015). Sosiaalinen osallisuus kääntyy englannin kielen sanasta *social exclusion*, kun taas syrjäytyminen kääntyy *social exclusion*. Leeman ym. (2015) mukaan inklusiota ja eksklusiota pidetään teoreettisessa keskustelussa toistensa vastaparina ja niihin viitataan usein, kun yhteiskuntatasolla käydään keskustelua muun muassa kansalaisoikeuksista, yhteiskunnallisesta yhteenkuuluvuudesta, sosiaalisesta epätasa-arvoisuudesta sekä yhteiskunnallisesta osallistumisesta. Suomenkielisessä kirjallisuudessa sosiaalista

osallisuutta tarkastellaan kokemuksellisenä tunneperäisenä yksilön ilmiönä, kun taas sosiopoliittisesta näkökulmasta sosiaalinen osallisuus nostetaan korkeammalle tasolle eli valtion velvollisuudeksi mahdollistaa ja tukea kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan. Kansainvälisesti ja kansainvälisissä sosiopoliittisissa ohjelmissa määritellään keinoja ja tapoja siihen, miten erilaisten kohderyhmien sosiaalista osallisuutta saataisiin lisättyä. (Leeman ym. 2015.)

Maailman pankki määrittelee sosiaalisen osallisuuden olevan prosessi, jossa:

1. Yksilön tai ryhmän ehtoja yhteiskuntaan osallistumiseksi parannetaan
2. Sosiaalisen osallisuuden prosessissa vahvistetaan heikommassa asemassa olevien ihmisten ihmisarvoa, heidän mahdollisuuksiaan ja kykyjään osallistua yhteiskuntaan (The World Bank n.d.)

Reimer (2004: 89) mukaan sosiaalisen osallisuus on prosessi, jota lisäämällä pyritään vahvistamaan ja kuntouttamaan ihmistä osaksi yhteiskuntaa. Reimer jakaa artikkelissaan sosiaalisen osallisuuden eri alalajeihin, joissa vaikuttavana tekijänä ovat ihmisten väliset sosiaaliset suhteet.

Reimer jakaa sosiaaliset suhteet:

- *Market Relations* eli markkina suhteisiin (työllisyys, koulutus, vaihtaja talous ja varallisuus)
- *Bureaucratic Relations* eli byrokraattisiin suhteet (ihmisten asemat ja roolit, kuten henkilön oikeudet ja velvollisuudet, ihmisten suhde sääntöihin ja normeihin)
- *Associative Relations* eli assosiativisiin suhteet (ihmisten väliset yhteiset intressit, ihmisten yhteinen toimijuus, yhteiset toiminnan foorumit ja yhteisöllisyys, ryhmän yhteiset tavoitteet)
- *Communal Relations* eli yhteisöllisiin suhteet (identiteettiin verrannolliset suhteet, kuten perhe, ystävät, etnisuus tai elinpiiri, yhteisöllisissä suhteissa yhteinen tekijä ei ole kiinnostus vaan tapa tai tottumus, sekä määrittelevät olosuhteet kuten vankeus). (Reimer 2004: 78–87.)

Reimer (2004) kannattaa ajatusta, että yhteiskunnassa huomioitaisiin sosiaalisen osallisuuden prosessin eri vaiheet ja niitä kaikkia vahvistamalla olisi mahdollisuus siirtyä syrjäytymisestä osallisuuteen. (Reimer 2004: 88—90.) Myös Leeman ym. (2015) mukaan sosiaalinen osallisuus on tunneperäinen, henkilökohtainen tai subjektiivinen ilmiö, joka syntyy ihmisen ollessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Sosiaalisessa osallisuuden keskiössä on tunne kuulumisesta yhteisöön tai yhteiskuntaan tai ihmisen kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämään. Sosiaalisen osallisuuden tunnetta ei voida määrittää sen henkilökohtaisuuden vuoksi, mutta sitä voidaan edistää. (Leeman ym. 2015: 5.)

Osallisuus on liittymistä, suhteissa olemista, kuulumista, yhteisyyttä, yhteensopivuutta ja mukaan ottamista. Osallisuus osallistumista, vaikuttamista ja demokratiaa. (Isola ym. 2017: 4.) Sosiaalinen osallisuus puolestaan korostaa ihmisen *kokemusta* siitä, miten hän on voinut vaikuttaa omaan elämäänsä tai osallisuuteensa. Sosiaalisessa osallisuudessa ihminen on sisäistänyt sen, että hänen osallistumisensa on merkityksellistä ja että sillä on vaikutusta. Sosiaalisen osallisuuden kokemus on laaja ja se vaihtelee yksilöittäin. (Leeman & ym. 2015.) Taket kuvailee sosiaalisen osallisuuden syntyvän silloin, kun ihminen on sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Sosiaalisen kuulumisen tunne tai *connectivity* (suom. ykseys), voi ilmentyä silloin, kun ihminen tuntee kuuluvansa johonkin porukkaan tai yhteisöön. (Taket ym. 2014: 5.) Sosiaalista osallisuutta voidaan edistää muun muassa osallistumisen avulla. Osallistuminen on puolestaan keino edistää sosiaalista osallisuutta ja osallistumisen prosessi voi olla osa tunneperäistä kokemusta sosiaalisesta osallisuudesta. (Leeman & ym. 2015: 5.)

Isolan ym. (2017) mukaan sosiaalisesti osallinen ihminen on kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista, hän osallistuu sosiaaliseen ja kulttuurilliseen toimintaan ja hän kokee, että hänellä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämän kulkuun ja omaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä terveyteen. Yhteiskunta voi tukea ihmisen sosiaalisen osallisuuden sekä osallisuuden tunnetta eri tavoin, kuten esimerkiksi mahdollistamalla kokemuksia, tilaisuuksia sekä oikeanlaisia palveluita, joissa on mahdollisuus kohdata muita ihmisiä ja luoda heihin yhteyksiä. (Isola & ym. 2017.) Isola ym. (2017) kirjoittaa myös vaikuttamisen merkityksellisyydestä. Isolan mukaan yhteiskunnassa tulee tarkastella asenteita sen suhteen, että oletetaan ettei syrjäytynyt ihminen pysty tai kykene vaikuttamaan, sillä ihminen usein toimii juuri niin, kun häneltä odotetaan. Sen sijaan kaikkia ihmisiä tulisi lähtökohtaisesti lähestyä ajatuksella, että he pystyvät ja haluavat vaikuttaa ja olla osana. (Isola 2017: 32.)

3 Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen

3.1 Nuorten sosiaalinen osallisuus

Maunu ja Kiilakoski (2018) jakavat osallisuuden sosiaaliseen ja poliittiseen osallisuuteen. He liittävät poliittisen osallisuuden nuorisosta puhuttaessa koskevan esimerkiksi nuori-sovultuustoa ja oppilaskuntia, eli osallisuudeksi jolla pyritään vaikuttamaan ja saamaan muutoksia aikaan. Sosiaalinen osallisuus on ryhmässä toimimista, yhteisöllisyyttä, sosiaalisessa suhteessa toimimista ja se näyttäytyy myönteisinä sosiaalisina suhteina. (Maunu & Kiilakoski 2018: 3.)

Sosiaalisella osallisuudella tavoitellaan syrjäytymisriskissä olevia ihmisiä lähemmäksi yhteiskuntaa ja kohti yhteiskunnan aktiivista toimijuutta (Peltonen ym. 2017). Peltosen (2017) mukaan, nuoren ihmisen syrjäytyminen saattaa johtua monista eri tekijöistä, kuten heikosta fyysisestä terveydestä, ylipainosta ja liikkumattomuudesta ja mobiililaitteiden lisääntyneestä käytöstä. Nuorten syrjäytymiseen saattavat vaikuttaa muun muassa heikompi sosioekonominen asuinalue ja sen turvattomuus sekä väkivalta. Nuorella voi olla myös heikko itsetunto ja huono minäkuva ja näin ollen nuorella voi olla haasteita kestää vaikeuksia tai huonoja kokemuksia. (Peltonen ym. 2017.) Nuori tarvitsee tunnustusta erilaisista hänelle merkityksellisistä suhteista saadakseen itselleen myönteisiä kokemuksia. Nuori peilaa itseään muiden ihmisten kautta ja saadessaan ikäviä kokemuksia nuori näkee itsensä huonossa valossa, hyvät kokemukset ja positiiviset emootiot puolestaan vahvistavat nuoren positiivista minäkuvaa. (Maunu & Kiilakoski 2018: 4.)

Peltonen ym. (2017) arvioivat, että nuorten hyvinvointia voidaan edistää siten, että nuorilla olisi ympärillään vahvoja tukipilareita ja nuoria tukevien hankkeiden tulisi olla moninaisia. Lisäksi nuoret tarvitsevat elämäänsä tekijöitä, jotka tukisivat heidän mielenterveyttään, tarjoaisivat vuorovaikutussuhteita, tukisivat fyysistä hyvinvointia ja tarjoavaisivat moninaisia sosiaalisia ympäristöjä. Sosiaalisen osallisuuden näkökulmasta nuoren tunteet ja kokemukset ovat jälleen keskiössä, jotta nuori saataisiin kiinnitettyä osaksi ympäröivää yhteiskuntaa. (Peltonen ym. 2017.) Kun halutaan siirtyä sosiaalisesta osallisuudesta kohti poliittista osallisuutta, täytyy nuoren ensin kokea olevansa merkityksellinen ihminen, jolla on kykyä ja mahdollisuuksia vaikuttaa ympäröivään maailmaan, yhteiskuntaan ja että hänellä on syttynyt sisäinen palo eli motivaatio tulla nähdyksi ja kuulluksi. (Maunu & Kiilakoski 2018: 4.)

Maunu ja Kiilakoski (2018) arvioivat, että ilman sosiaalista osallisuutta ei ole mahdollista toteuttaa poliittista osallisuutta ja näin ollen osallisuuden tavoitteet voivat jäädä yhteiskunnallisesti heikoiksi. Lähtökohtaisesti sosiaalisen ja poliittisen osallisuuden kannalta on tärkeää, että nuori kohdataan hänelle tutussa ja turvallisessa arkiympäristössään, jossa hänelle mallinnetaan ja mahdollistetaan, että hänellä on mahdollista vaikuttaa oman elinpiirinsä asioihin sekä hänelle tärkeisiin toimintoihin. (Maunu & Kiilakoski 2018: 3—4.)

3.2 Sosiaalinen vahvistaminen syrjäytymisen vastapainona

Nuorten syrjäytymisen juurisyiden voidaan katsoa ulottuvan lapsuuteen, jopa syntymään saakka (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos). Ikäheimon (2015) mukaan nuorten syrjäytymisen ehkäisemisen haasteena on se, etteivät nuoret tai nuoriso ole yhtenäinen homogeeninen joukko, vaan moninainen ryhmä jossa osa on hyvinvoivia ja toimeentulevia ja toiset tarvitsevat erilaisia palveluita arjen tueksi (Ikäheimo 2015: 18).

Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomuksessa (2007) tehdyn selvityksen mukaan syrjäytyminen on yksilökohtaista, mutta yhteiskunnan rakenteita ei voida olla huomioimatta syrjäytymisen ehkäisystä puhuttaessa. Syrjäytymisen kehässä on viisi vaihetta, joista kolme ensimmäistä ovat merkittävässä roolissa erityisesti nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä.

Alla kuvataan kolme syrjäytymisenvaihetta, johon on mahdollista vaikuttaa ennaltaehkäisevästi, neljäs ja viides vaihe ovat vaativat korjaavaa työtä ennaltaehkäisevän työn sijaan.

1. Koulu: vaikeudet koulussa, vaikeudet kotona, vaikeudet toimintaympäristössä
2. Koulun keskeyttäminen: (koulupudokkaat) tai alisuoriutuminen
3. Työmarkkinat: ajautuminen huonoon työmarkkina-asemaan
4. *(Täydellinen syrjäytyminen)*
5. *(Laitostuminen, eristäytyminen)*

Nuorten syrjäytymistä yritetään ehkäistä moniammatillisella yhteistyöllä. Yhteistyötä eri yhteisöjen välillä tarvitaan, sillä nuorten ongelmat ovat moninaisia jonka vuoksi ongelmien ratkaisujen tulee olla myös monimuotoisia ja moniammatillisia. (Valtion toiminnantarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 2007: 20—21.)

Sosiaalisen vahvistamisen käsitettä on pyritty käyttämään sen sijaan, että puhuttaisiin syrjäytymisen ehkäisystä. Syrjäytymisen ehkäisyn katsotaan olevan nuorta leimaavaa ja sen vuoksi on haluttu kääntää katseet sosiaaliseen vahvistamiseen ja siihen, että asteittain nuorta tuetaan hallitsemaan ja parantamaan omaa elämäntilannettaan. (Kuure 2015: 7.) Nuorten sosiaalinen vahvistaminen nousi ajankohtaiseksi, kun se mainittiin vuoden 2006 nuorisolaissa (Lundholm & Herranen 2011: 6).

Nuorisolain 1§ artiklassa määritellään, että lain tavoite on tukea nuorten kasvua ja itseenäistymistä. Lisäksi nuorisolain tarkoitus on edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. Nuorisolain tavoitteet lähtökohtana ovat muun muassa yhteisöllisyys, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Muita lain tavoitteiden lähtökohtia ovat monikulttuurisuus, kansainvälisyys, terveet elämäntavat ja ympäristön sekä elämän kunnioittaminen. (Nuorisolaki 72/2006: §1.) Lundholmin ja Herranen (2011) mukaan, sosiaalisella vahvistamisella tarkoitetaan nuoren kokonaisvaltaista tukemista ja yksilön hyvinvoinnin lisäämistä ja hyvinvoinnin edistämistä (Lundholm & Herranen 2011: 6). Kuure (2015) tarkentaa sosiaalisen vahvistaminen olevan nuoren elämäntilannan parantamista, syrjäytymisen ehkäisemistä ja moniammatillista nuoren hyvinvoinnin, kasvun ja osallisuuden tukemista (Kuure 2015: 7).

Lehtonen ja Kallunki ovat tutkineet nuorten syrjäytymisen kierrettä (2011) ja vastausten valossa tulleet johtopäätökseen, että nuorten syrjäytymisessä on huomioitava entistä enemmän sosiaaliset taustatekijät. Heidän mukaansa nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi tulee tarkastella muitakin tekijöitä, kun työttömyys ja koulutus, sillä nuorten kohdalla erityisesti nuorten kokemukset ovat tärkeässä roolissa. Näistä syrjäytymisen ehkäisyn kannalta oleellista kokemuksista Lehtonen ja Kallunki (2011) ovat maininneet yksinäisyyden, epäluottamuksen ja alisuoriutumisen. (Lehtonen & Kallunki 2011: 12–13.)

Kuure (2015) puolestaan kokee tärkeäksi, että nuorten minäkäsitystä ja itsetuntoa vahvistetaan ja että itsetunnon vahvistamisessa tulisi huomioida luottamuksen rakentaminen nuoren lähisuhteisiin, kuten vanhempiin, sukulaisiin ja vertaisryhmiin. Nuorten kokemus alisuoriutuminen ja yksinäisyys katsotaan tutkimusten valossa (ks. Lehtonen & Kallunki 2011) luovan pohjaa syrjäytymiselle. Syrjäytynyt nuori on ennen saattanut päätyä kadulle hakemaan omaa ryhmää, mutta nykyisin yksinäiset nuoret ovat siirtyneet toimimaan verkkoon, joka ei kuitenkaan pysty korvaamaan henkilökohtaisten kontaktien merkitystä. (Kuure 2015: 24–25.)

Kuurteen (2015) mukaan sosiaalista vahvistamista tarvitaan silloin, kun nuori ajautuu syrjäytymisen prosessiin eli silloin kun nuoren ongelmat kasaantuvat ja nuori ajautuu irralleen yhteisöstä, hänen itseluottamuksensa horjuu ja nuori menettää luottamustaan muihin. Syrjäytymisen prosessissa nuori ei pysty osoittamaan kiintymystä ja hän ajautuu syvemmälle yksinäisyyteen. Syvällä itsessään ollessaan nuori kokee merkityksettömyyttä, joka näyttäytyy myös alisuoriutumisenä. Instituutiossa kuten koulussa voidaan huomata nuoren ongelmat, mutta niihin puuttuminen on vaikeaa. Nuorten kuntouttamisessa, eli sosiaalisessa vahvistamisessa tulee nuori saada kiinnitettyä yhteisöihin. Toiminnallisuus on tärkeää, sillä sen kautta nuori saa kokemuksen siitä, että hänen toiminnallaan on merkitystä ja hänen luotto kasvaa ensin itseensä ja myöhemmin myös muihin. (Kuure 2015: 24—25.)

Sosiaalista vahvistamista toteutetaan Helsingin kaupungin nuorisopalveluilla muun muassa kohdennetussa nuorisotyössä Luotsissa. Luotsi-työssä syrjäytymistä pyritään ehkäisemään muun muassa nuoren sosiaalisella vahvistamisella, varhaisella tuella ja puuttumisella sekä ennaltaehkäisevästi. Luotsi-työtä tehdään yksilötyönä nuoren kanssa ja ryhmämuotoisesti. Yksilötyössä seurataan nuoren henkilökohtaisia tavoitteita, ryhmämuotoisella tuella pyritään tarjoamaan nuorelle ryhmän jäsenyyttä, ikätovereiden vertaistukea ja mahdollisuutta harjoitella sosiaalisia vuorovaikutustaitoja. (Ohisalo 2012: 80—82.) Sosiaalista vahvistamista tuetaan ja kohdennetaan nuoriin myös nuorten työpajatoiminnan, etsivän nuorisotyön ja Nuotta-valmennuksen avulla (Kuure 2016: 8).

3.3 Poliittinen osallisuus ja vaikuttaminen

Vuoden 2018 nuorisobarometrin mukaan 61% nuorista oli kysyttäessä kiinnostunut politiikasta ja vain pieni osa nuorista ilmaisi, ettei politiikka kiinnosta heitä. Nuorisobarometrien tuloksia tarkastellessa voidaan havaita, että nuoret ovat tällä hetkellä eniten kiinnostuneita politiikasta koko 20-vuoden barometrin seuranta-aikana. Myös nuorten luottamus yhteiskunnallisiin instituutioihin on kasvanut. Se, että nuorilla on poliittista kiinnostusta, ja että nuoret seuraavat aktiivisemmin poliittisia keskusteluja, muun muassa sosiaalisen median välityksellä, ei ole kuitenkaan lisännyt nuorten vaikuttamista merkittävästi. Nuorisobarometrin (2018) mukaan vain vähemmistö vastaajasta on yrittänyt vaikuttaa itselleen tärkeiksi kokemuksiin yhteiskunnallisiin asioihin. Jotta nuorten luottamus saadaan muutettua aktiiviseksi kiinnostukseksi niin se edellyttää sitä, että nuorille välittyy käsitys, että jokin taho ajaa heidän asiaansa. Nuorille tulee välittyä, että kanavoimalla omaa kiinnostusta, on mahdollisuus vaikuttaa. (Pekkarinen & Myllyniemi 2018: 27—28.)

Opetushallitus määrittelee, että opettajien ja kasvattajien tulee vahvistaa lasten ja nuorten vaikuttamistaitoja sekä kasvattaa ymmärrystä osallisuuden merkityksestä (Opetushallitus n.d.). Myös uudessa opetussuunnitelmassa on huomioitu lasten ja nuorten osallisuus ja kiinnostus omaan elinpiiriin ja siihen kuulumisen tunne. Opetushallitus haluaa herätellä kouluja siirtymään enemmän yhteisölliseen työskentelyyn, jossa oppilaalla on mahdollisuus vaikuttaa koulun asioihin ja jossa toimintakulttuuri toimii enemmän osallisuuden ja demokraattisten tavoitteiden mukaisesti. (Opetushallitus n.d.) Oppilaskunta-toiminta on nuorisovaltuustoa vakiintuneempi ja sen tulee olla toiminnassa jokaisessa koulussa, oppilaskuntatyössä tulee huomioida myös ala-luokalla opiskelevat. Nuorisovaltuustot ovat puolestaan keino, jolla lasten ja nuorten toimijuutta on haluttu lisätä kuntatasolla. Osissa kuntia nuorisovaltuustot hakevat vielä paikkaansa ja näiden toiminta vaihtelee kuntien välillä. Nuorisovaltuustoon valitaan edustajia joko vaaleilla tai oppilaskunnan edustajista. Nuorisovaltuuston edustajat tulee huomioida, kun kunta tekee päätöksiä. (Stenvall 2018: 25.)

Helsingissä perustettiin vuonna 2011 nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruuti, joka perustettiin vanhan 'Hesan nuorten ääni' vaikuttamismallin tilalle. Ruuti poikkeaa muusta nuorisovaltuuston toiminnasta sillä, että se tarjoaa perinteisen vaikuttamismallin rinnalla nuorille mahdollisuuksia vaikuttaa myös kulttuurisiin ja taiteellisiin keinoin. Lisäksi Ruudissa on huomioitu myös sosiaalinen media ja verkko vaikuttamisen muotona. Ruudin ydinryhmä toiminta on suunnattu 13-17-vuotiaille ja he tapaavat myös Helsingin johtoa Päättäjämiteissä. Ydinryhmään pääsee osalliseksi äänestyksen kautta. Lisäksi Ruudissa on avointa toimintaa, jonka kautta nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa esimerkiksi tekemällä ruuti aloite tai keskustella päättäjien kanssa RuutiExpossa. (Stenvall 2018: 27—28.)

Helsingin kaupungin Ruudin esittelysivuilla Ruutia kuvaillaan monimuotoiseksi vaikuttamisjärjestelmäksi, jonka avulla nuorilla on mahdollista vaikuttaa itselle tärkeisiin asioihin. Ruuti-toiminta on Helsingissä monimuotoista, esimerkiksi osallistavan budjetoinnin kautta (Ruutibudjetti). Lisäksi Helsingin nuorisoneuvosto, nuorten aloitejärjestelmä, nuorten projektiavustukset, Nuorten Ääni-toimitus sekä koulujen ja oppilaitosten oppilaskunta- ja opiskelijakuntatoiminta ovat Ruudin alaista toimintaa.

Ruuti kuvailee tavoitteekseen, että jokainen helsinkiläisnuori saisi vähintään kerran vuodessa yhden kokemuksen vaikuttamisesta.

Ruutia ohjaa viisi toimintaperiaatetta,

1. Vaikuttamisen ja osallisuus taitojen oppiminen
2. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus
3. Toisten hyväksi toimiminen
4. Alueellisuus
5. Osallistumisen monimuotisuus

(Munstadi.fi n.d.)

Lettenmeier, Palamaa, Teerijoki ja Vuojakosken (2019) julkaisussa ”Nuorten osallisuudesta elinvoimaa” (2019) todetaan, että paras tapa huomioida nuoret ja nuorten tarpeet on ottamalla nuoret mukaan suunnitteluun varhaisessa vaiheessa. Julkaisussa kannustetaan päättäjiä näkemään nuoruuden vahvuutena, joiden viihtyvyyteen ja hyvinvointiin on kannattavaa investoida, sillä samalla kaupunki investoi nuoren haluun jäädä kaupungin asukkaaksi ja kasvattaa kaupunkiin omat juuret. Lettenmeier ym. (2019) mielestä, päättäjien on tärkeää viestiä nuorille, että he ovat merkityksellisiä ja heidän tarpeensa huomioidaan. Kun nuoret ovat itse kiinnostuneita jostain jonka he kokevat itselleen tärkeäksi, niin he haluavat olla mukana sitä kehittämässä ja suunnittelemassa. (Lettenmeier & Palamaa & Teerijoki & Vuojakoski 2019.)

4 Nuorisotyö

4.1 Nuorisolaki

Nuorisotyö on Suomessa säädetty lailla. Uusi Nuorisolaki 1285/2016 tuli voimaan 1.1.2017 ja sen §2 artiklassa säädetään nuorten osallisuudesta. Nuorisolaki velvoittaa kuntia edistämään nuorten osallisuutta, vaikuttamismahdollisuuksia, kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Nuorisolaki velvoittaa kuntia tukemaan nuorten itsenäistymistä, kasvua ja yhteisöllisyyttä. Nuorisolaki velvoittaa myös opettamaan nuorille tarvittavaa tietotaitoa siitä, miten toimia yhteisöllisesti ja kasvaa itsenäiseksi. Nuorisolain mukaan nuorten harrastuneisuutta tulee tukea ja nuorille tulee mahdollistaa toimintaa kansalaisyhteiskunnassa. Kuntien tulee myös parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja. (Nuorisolaki 1285/2016 §2.)

Nuoriso lailla pyritään vaikuttamaan nuorten tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja edistämään nuorten oikeuksia (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d). Nieminen (2007) muistuttaa, että nuorisolaki ei ole kaikkia nuorten kanssa toimivia organisaatioita velvoittava, vaan se säätelee vain osaa nuorisotyön toimialasta ja nuorisopolitiikasta. Nuorisolaissa ei tarkalleen määritellä nuorisotyön reunoja, vaan nuorisotyötä tekevillä tahoilla on yhä oikeus määritellä itse nuorisotyölliset tehtävät. (Nieminen 2007: 22.)

4.2 Nuorisotyön rakenteet ja moninaisuus

Nuorisotyötä käsitellään usein yhtenä kokonaisuutena ja sen ammatillisuus jää usein vaille huomiota. Nuorisotyön keskiössä on nuoret ja nuorisotyö on selkeästi tiettyyn ikäkauteen keskittyvää toimintaa. Hallinnollisesti nuorisotyön nähdään kohdistuvan 15-29-vuotiaisiin, mutta nuorisotyöntekijät itse kokevat työskentely haitarin laajemmaksi alkaen alakoulusta aina aikuisuuteen saakka. (Soanjärvi 2014.) Niemisen (2010) mukaan nuorisokasvatus on tieteenala silloin, kun sitä opetetaan ammatillisesti siihen suuntautuneessa koulutuksessa. Nuorisokasvatusta voidaan tarkastella myös kasvatustieteiden osa-alueena, jonka keskiössä on ihmisen elämänvaiheeseen keskittyminen. Puhuttaessa nuorisokasvatuksesta osana kasvatustieteitä, Nieminen viittaa nuorisokasvatuksen tarkoittavan nuoren kasvuun ja kasvatukseen sekä oppimiseen kohdistuvana tutkimustyönä, jonka tuloksilla muodostetaan käsitteitä, teorioita ja tieto kokonaisuuksia nuoruusvaiheen kasvatuksesta, oppimisesta sekä kasvusta. (Nieminen 2010: 34—35.)

Kiilakosken (2015) mukaan nuorisotyö on pitkäkestoista ja ajassa etenevää, se on aikuisten läsnäoloa ja nuorten vapaaehtoista sitoutumista toimintaan. Nuorison kanssa tehtävä työ on usein koko nuoruuden kattavaa, systemaattista ja tavoitteellista nuoren elämää tukevaa työtä. Nuorisotyö tukee, ohjaa ja kasvattaa nuorisotyön parissa olevia nuoria. Nuorten kohtaamisten lisäksi nuorisotyössä vahvistetaan nuorten ryhmäsuhteita ja ryhmän avulla tuetaan nuoren yksilöllistä kasvua. (Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015: 22—19.)

Kiilakoski (2015) mukaan nuorisotyö on nuorten kanssa tekemistä ja toimintaa ja näitä molempia voi tehdä monella eri tavalla ja lukuisalla eri painotuksella. Haasteena on se, että tekemisen ja toiminnan teoreettiset ja käsitteelliset jäsennykset uupuvat ja sen vuoksi nuorisotyö kohtaa ongelmia työn määrittelyssä ja sanoittamisessa. (Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015: 19.) Kiilakoski korostaa nuorisotyön ammatillisuutta, sillä nuorisotyöntekijät ovat onnistuneet sitouttamaan nuoria nuorisotoimintaan vapaaehtoisesti. Nuorisotyön kautta nuorilla on ollut mahdollisuuksia luoda omia yhteisöjä vapaaehtoisuuteen pohjautuen ja tätä myöten on syntynyt luottamussuhteita nuorisotyöntekijöiden kanssa. (Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015: 20.)

Soanjärvi (2014) tuo esiin myös nuorisotyön kasvatuksellisen puolen. Nuorisotyön kasvatuksellisuus ei pohjaudu kuitenkaan tiettyyn kirjoitettuun asiakirjaan, vaan usein nuorisotyöntekijöiden kasvatusta on noninformaalista kasvattamista. Nonformaalin oppimisen ja kasvatuksen taustalla on Soanjärven mukaan muuttunut ajatusmaailma siitä, että elämä on elinikäistä oppimista ja oppimista tapahtuu kaiken aikaa. Soanjärven mukaan nuorisotyössä on myös erilaisia jännitteitä ja siltä uupuu sisällöllinen eheys. Soanjärvi viittaa tällä haasteisiin ja odotuksiin, joita nuorisotyölle asetetaan esimerkiksi politiikan puolelta ja joihin nuorisotyön tulisi vastata. (Soanjärvi 2014: 3—4.) Myös Niemisen (2010) mukaan nuorisotyö ja nuorisokasvatusta etsivät yhä paikkaansa kasvatustieteellisessä tutkimuksessa. Nieminen ihmettelee, miksi nuorisotyö ja nuorisokasvatusta eivät löydä paikkaansa kasvatustieteissä varhaiskasvatusta ja aikuiskasvatusta tavoin, vaikka nuorisotyöllä on ymmärrystä ja kokemusta informaalista oppimisesta ja elämän laajuudesta oppimisesta jo satojen vuosien ajalta. Nykyisessä kasvatustieteessä hyväksytään näkökulma siitä, että oppimista tapahtuu myös muualla kuin koulussa ja oppimisen ideologiaa tulee tarkastella laajemmin erityisesti silloin kun puhutaan elinikäisestä oppimisesta. Niemisen mukaan nuorisokasvatusta viitataan kaikkeen yhteiskunnassa tapahtuvaan käytännön kasvatustoimintaan, jonka tavoitteena on nuoren kasvun ja oppimisen tuke-

minen ja ohjaus. Niemisen mukaan koulumaailmassa jossa siirrytään yhä integroidumpaan ja kaikille inklusiiviseen oppimisen malliin, tulisi nuorisokasvatuksen osaamista hyödyntää enemmän. (Nieminen 2014: 21—23.)

Nuorisotyön tehtävä on Kinnusen (2015) mukaan tukea nuoren kasvua yksilönä, osana laajempaa verkostoa. Kinnusen mukaan nuorisotyön tulee:

1. Tukea nuoren kasvua ja kehitystä yksilönä
2. Tukea nuoren suhdetta toisiin nuoriin
3. Tukea nuoren suhdetta luotettaviin aikuisiin
4. Tukea nuoren suhdetta palvelujärjestelmään ja rakenteisiin
5. Tukea nuoren suhdetta alueeseen ja lähiympäristöön
6. Tukea nuorta päätösten tekoon ja vahvistaa suhdetta yhteiskuntaan
7. Tukea nuoren suhdetta globaaliin maailmaan ja sen kulttuureihin sekä luontoon
8. Tukea nuoria tuomaan esiin omia ajatuksiaan esiin päätösten teossa ja vaikuttamaan omiin olosuhteisiin. (Kinnunen 2015: 61—62.)

Nuorisotyö on oppimisympäristö, jossa huomioidaan neljä rakenteellista tekijää: kohderyhmä, sosiaalimuoto, organisaatiomuoto ja tila. Nuorisotyö voi olla kaikille avonaista tai sen voi rajata tietyille nuorisoryhmälle. Nuorisotyöntekijän rooli oppimisympäristössä on kohdata lapset ja nuoret ja tarjota heille erilaisia kokemuksia, jotka ovat heidän ikätasolleen tarkoituksenmukaisia. (Nieminen 2007: 22—31.)

Taulukko 2. Nuorisotyön muodot (Nieminen 2007 mukailleen.)

Kohderyhmä	Tytöt, pojat, maahanmuuttajat ja syrjäytymisriskissä olevat nuoret.
Sosiaalimuoto	Nuorisotyö: nuorten kohtaaminen, tukeminen ja ohjaaminen Yleisin sosiaalimuoto on pienryhmätoiminta. Nuorten saamien kokemusten ja vuorovaikutustilanteiden vuoksi pienryhmät ja pienryhmätoimintaa pidetään merkittävässä roolissa. Yhteisöllinen tai alueellinen sosiaalimuoto voi puolestaan olla nuorisotalo, jossa toimintaa tapahtuu pienryhmää suuremman joukon kanssa tai siihen osallistuvat esimerkiksi pääosin tietyn alueen nuoret.
Organisointimuoto	Nuorisotalot ovat hyvä esimerkki pysyvän muotoisista nuorisotyön organisointimuodoista. Nuorisotalot tarjoavat pitkäaikaista toimintaa ja se säilyttää perus muotonsa, vaikka nuoret kasvavat ja vaihtuvat. Projektimuotoinen oppimisympäristö on hetkellinen, se rajoittuu tiettyyn kohderyhmään ja palvelee jotain tiettyä tarvetta.

4.3 Kansainvälisiä nuorisotyön tavoitteita

Euroopan komission nuoriso-osastolla on laadittu nuoriso strategiaa vuosille 2019-2027. Euroopan komission ehdottama nuorisostrategia sisältää kolme ydinaluetta, joiden ympärille strategia ja nuorisotyön tavoitteet rakentuvat. Kolme ydinaluetta ovat:

- Osallistuminen (*engage*)
- Voimaantuminen (*empower*)
- Yhdistäminen (*connect*).

Osallistumisella (*engage*) halutaan tavoitella nuoren aktiivisuuden ja osallisuuden sekä vaikuttamisen lisäämistä, niin omassa yhteisössä kun myös poliittisella tasolla. Nuoria halutaan osallistaa järjestö tasolla, nuorisovaltuustossa ja heitä halutaan rohkaista käyttämään ääntään eri tavoin. Nuoria halutaan tukea vuoropuheluun päättäjien kanssa ja nuorten kansalaisaktiivisuutta halutaan edistää.

Nuorten yhdistämisellä (*connect*) halutaan tukea nuorten vapaata liikkuvuutta ja yhteistä toimintaa erityisesti Euroopan sisällä. EU:n nuoriso strategiassa halutaan tukea liikkuvuuden lisäksi maiden rajat ylittävää nuorison toimijuutta ja aktivoida nuoria rohkeasti keskustelemaan keskenään. Euroopan komission nuoriso-osasto haluaa myös tarjota erilaisia EU:n rahoittamia toimintamalleja ja mahdollisuuksia paikallisella tasolla kuten kunnissa ja toivoo jäsenmaiden jatkuvasti pohtivan uusia tapoja lisätä nuorten liikkuvuutta.

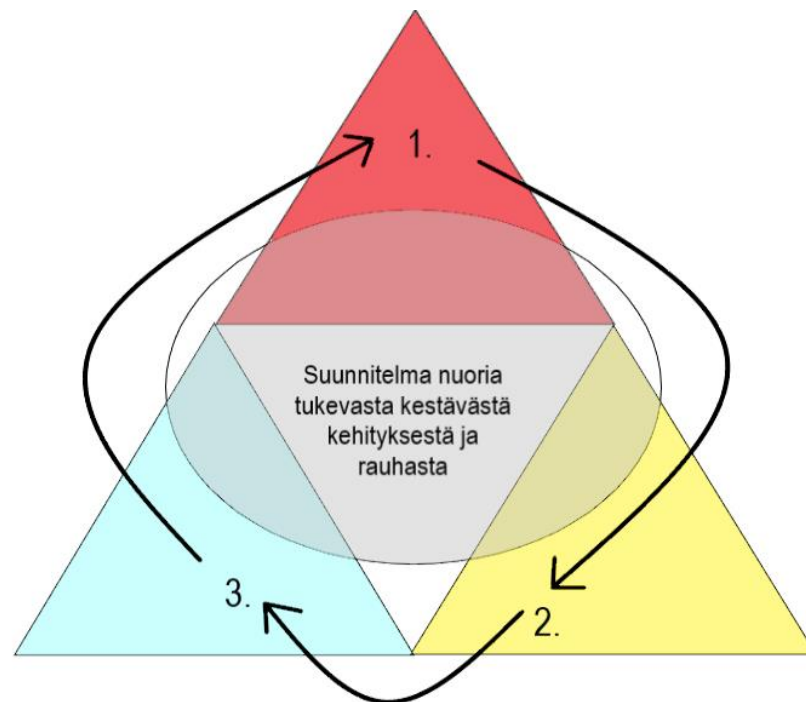
Voimaantumisen (*empowerment*) tavoitteella halutaan kannustaa nuoria ottamaan vastuuta omasta elämästään ja vahvistaa heidän toimijuuttaan. Voimaantumisen ja voimaantumisen ajatuksena on myös tukea nuorisotyön laatua. Nuorille halutaan tarjota laadullista nuorisotyön osaamista, nuorisotyön innovaatioita halutaan tukea ja nuorisotyön osajia halutaan kouluttaa ja tukea ja näin vahvistaa työn laatua. Voimaantumisen tavoite tunnistaa myös nuorisotyön resurssit ja niitä halutaan vahvistaa. Nuorisotyön moninaisuutta ja rajat ylittävää työtä halutaan myös lisätä. (Euroopan komission nuoriso-osasto n.d.)

Yllä mainittujen tavoitteiden lisäksi, Euroopan komission nuorisostrategiassa (2019-2027) on huomioitu nuorten syrjäytyminen ja alueellinen eriarvoisuus (köyhyys, polariisaatio). Näihin halutaan Euroopan komission nuoriso-osastolla puuttua muun muassa

tunnistamalla nuorisotyön kokonaisvaltainen potentiaali syrjäytymisen ja polarisaation ehkäisemisessä. Komission nuorisostrategiassa korostetaan työtä tasa-arvon puolesta, nuorten osallisuuden lisäämistä ja sitä että nuorison yhteisöllisyyttä tuetaan. Lisäksi komissiossa tunnustetaan, koulutuksen ja kouluttautumisen merkitys syrjäytymisen ehkäisyssä. (Euroopan komissio n.d.)

Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatus-, tiede ja kulttuurijärjestö (Unesco) on muodostanut oman nuoria koskevan toiminta suunnitelmansa vuosille 2014-2021, jonka tavoitteena on nuorten osallisuuden lisääminen. Unesco haluaa nähdä nuoret ratkaisuna, eikä ongelmana. Unesco näkee nuoret muutoksen mahdollistajina, ja että yhteistyössä nuorten kanssa on mahdollista saavuttaa erilaisia tavoitteita ja lisätä osallisuutta ja kansalaisaktivismia. (Unesco 2012: 1.)

Unescon nuorisoa tukevan kestävän kehityksen- ja rauhan malli on kolmikohtainen. Malli kuvastaa kestävää kehitystä ja rauhan ylläpitämistä, niin että eri kohdat seuraavat toisiinsa (ks. kuvio 2.)

Kuvio 2. Havainnointi kuva UNESCO:n kestävän kehityksen mallista. (Mallinnettu UNESCO 2012.)

Kehityksen ja rauhan kolmikohtaisen malli tarkoittaa:

1. Nuorisoa koskettavien käytänteiden ja päätösten tekeminen yhdessä nuorten kanssa. Uusia tapoja syrjäytymisen ehkäisyyn, tasa-arvon kehittämiseen ja nuorten voimaantumiseen tulisi löytää sellaisten tutkimusten valossa, joissa nuoret ovat itse olleet vaikuttamassa ja äänessä. UNESCO nostaa esiin myös ainutlaatuisen aseman, jossa se voi kansainvälisenä järjestönä tukea nuorisoa esimerkiksi nuorisovaltuustojen kautta.
2. UNESCO haluaa erityisesti tukea nuoria elämän nivelvaiheissa, kuten aikuisuuden kynnyksellä ja tavoitteena on varmistaa, että nuorilla on tarpeeksi keinoja ja tukea selviytyä arjen haasteista. UNESCO haluaa myös tukea ja kouluttaa nuorten kanssa työskenteleviä aikuisia, erityisesti opettajia, tutkijoita ja nuorisotyöntekijöitä ja näin ollen huolehtia siitä, että nuorten kanssa toimivilla ammattilaisilla on tarvittava osaaminen ja tieto mitä nuorten kanssa työskennellessä tarvitaan.
3. Tukemalla nuorten kansalaistoimintaa, osallisuutta ja vaikuttamista. UNESCO haluaa tukea nuorten osallisuutta ja kansalaisaktivismia ja näin ollen varmistaa, että nuorten ääni tulee kuuluviin heitä koskevissa päätöksissä. UNESCO arvioi, että erityisesti kansalaistoiminnan, osallisuuden ja vaikuttamisen kautta myös muutkin agendat toteutuvat (ks. kuvio 3.) (UNESCO 2012.)

Unescon nuorisotyön suunnitelmassa korostetaan kestäväää kehitystä, osallisuutta ja rauhaa, kuten myös Euroopan komission 2019-2027 nuorisostrategiassa. Euroopan komission nuorisostrategia haluaa lisäksi saada enemmän vuoropuhelua EU:n ja nuorison välille ja kiinnittää rakentavaa sekä informatiivista dialogia. (Euroopan komission nuoris-osasto n.d.)

4.4 Helsingin kaupungin nuorisopalvelut

Helsingin kaupungin nuorisopalvelut työllistävät noin 360 työntekijää ja suurin osa heistä on nuorisotyöntekijöitä. Nuorten toimintaa järjestetään 50 eri tilassa ympäri Helsinkiä. Helsingin kaupungin nuorisotyö on moninaista ja sitä tehdään nuorisotalojen lisäksi myös muualla, kuten erilaisissa projekteissa.

Helsingin kaupunki tarjoaa monenlaisia nuorten palveluita, joita tehdään monella eri tavalla. Helsingin kaupungin nuorisopalveluiden tavoitteena on edistää nuorten yhteiskunnallista osallistumista ja tarjota nuorille erilaisia tuki- ja neuvontapalveluita. Nuorille suunnatut palvelut tuotetaan yhdessä nuorten kanssa. (Helsingin kaupunki 2019.)

Helsingin kaupungilla nuorisotyötä tehdään monella eri tavalla. Alle on listattu yleisimmät nuorisotyön muotoja Kiilakosken, Kinnusen, ja Djupsundin (2015) määrittelemänä.

Taulukko 3. Esimerkki nuorisotyön muodosta (Kiilakoski ym. 2015), Helsingin nuorisotyön muoto (Helsingin kaupunki 2019; Nuorisoasiainkeskus 2011).

Nuorisotyön muoto (yleinen)	Helsingin nuorisotyön toimintamuoto:
Yhteisöllinen nuorisotiloissa tehtävä nuorisotyö tukee nuoria alueella ja on pitkäjänteistä (Kiilakoski ym. 2015).	Helsingin kaupungilla on yli 60 nuorisotaloa tai tilaa, jossa nuori voi vaikuttaa esim. oman alueen toimintaan tai tulla viettämään aikaa (Helsingin kaupunki 2019).
Kohdennetussa nuorisotyössä tavoitellaan nuoren yksilöllistä tukemista esimerkiksi pienryhmien (Kiilakoski ym. 2015).	Luotsi-toiminta, sukupuolisensitiivinen tyttöpoikatyö, Jopo-luokat ovat esimerkkejä Helsingin kaupungin kohdennetusta nuorisotyöstä (Nuorisoasiainkeskus 2011).
Yhteiskunnallisessa nuorisotyössä keskitytään nuorisopolitiikkaan, nuorisotyön kehittämiseen ja siinä tavoitteena on muun muassa nuorten elinolojen parantaminen (Kiilakoski ym. 2015).	Helsingin kaupungin Ruuti-toiminta on vaikuttamistyön malli, jossa nuorella tai nuorilla on mahdollisuus moninaiseen ja monenlaiseen vaikuttamiseen (Nuorisoasiainkeskus 2011: 7).
Kulttuurinen nuorisotyö tavoittelee tuomaan esiin nuorten omaa ääntä taiteen ja kulttuurin välityksellä esimerkiksi eri taideryhmien ja projektien avulla (Kiilakoski ym. 2015).	Kulttuurista nuorisotyötä tehdään Helsingin kaupungilla muun muassa kädentaitojen parissa Värkkäämössä sekä Nuorten Äänen-toimituksessa (Nuorisoasiainkeskus 2011: 8).
Osallisuustoiminta vuorostaan keskittyy tuomaan nuorten mahdollisuuksiin vaikuttaa esimerkiksi nuorisovaltuuston kautta ja näin edistää aktiivista kansalaisuutta (Kiilakoski ym. 2015).	Ruuti-toiminta, joka mahdollistaa muun muassa nuorisovaltuuston toiminnan ja nuorten osallistavan budjetoinnin (Munstadi n.d).

4.5 Mukana-ohjelma

Helsingin kaupungilla on käynnissä nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn suunnattu kaupunkistrategia eli Mukana-ohjelma. Helsingin kaupungin (2019) mukaan Mukana-ohjelma on

kohdistettu erityisesti eriarvoisuuden vähentämiseen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Mukana-ohjelma tavoittelee Helsingissä systemaattista muutosta lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn, ylisukupolvisen syrjäytymisen periytymiseen sekä alueelliseen eriytymiseen (polarisoituminen) yhdessä eri kumppaneiden kanssa. Mukana-ohjelma tavoittelee avun ja kohdennettujen toimenpiteiden oikea-aikaisuutta, hyvinvoinnin vahvistamista sekä suojaavien tekijöiden ja kasvuympäristöjen toimintamahdollisuuksia. Systemaattisella muutoksella tavoitellaan sitä, että:

1. Jokaisella lapsella ja nuorella on sosiaalisia suhteita ja tunne kuulumisesta
2. Jokaisella lapsella ja nuorella on vähintään yksi turvallinen aikuinen
3. Jokaiselle nuorelle turvataan peruskoulun jälkeinen koulutus
4. Lapsuuden köyhyys ei määritä liiaksi tulevaisuutta ja mahdollisuuksia.

(Mukana-ohjelma 2020.)

Mukana-ohjelman kaupunkistrategian alla toimii muun muassa erilaisia alueellisia ohjelmia, kuten Enemmän Yhdessä-hanke, joka on keskittynyt Malminkartanon-Kannelmäen alueeseen ja alueen harrastuneisuuden sekä matalan kynnyksen toimimisen tukemiseen (Kulttuuri- ja vapaa-ajan virasto 2020).

Mukana-ohjelmassa on arvioitu ylisukupolvisen syrjäytymisen juurisyitä, arvioimalla olemassa olevaa tutkimustietoa, viranomaistietoa ja nuorilta kerättyä tietoa. Näiden eri tietolähteiden perusteella on huomattu, että ylisukupolvisen syrjäytymisen juurisyöt piilevät eritoten yksinäisyydessä ja ulkopuolisuudessa, turvattomassa lapsuudessa, lapsuuden ajan köyhydessä sekä aikuisuuteen siirtymisessä pelkän peruskoulun todistuksen kanssa. (Mukana-ohjelma 2017-2021: 17.) Näihin juurisyihin Mukana-ohjelmassa haetaan systemaattista muutosta seuraavalla tavalla:

Juurisyys	Toimenpide
Yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemukset	Jokaisella lapsella ja nuorella tulee olla sosiaalisia suhteita ja tunne kuulumisesta
Turvaton lapsuus	Jokaisella lapsella tai nuorella tulee olla vähintään yksi turvallinen aikuinen.
Peruskoulun varassa	Jokaiselle nuorelle turvataan toisen asteen koulutus.
Lapsuusajan köyhyys	Lapsuusajan köyhyys ei ole tulevaisuuden tai mahdollisuuksien kannalta määrittelevä tekijä

Taulukko 4. Mallinnettu Mukana-ohjelma 2017 mukailten.

4.6 Islannin mallista Helsingin malliin

Mukana-ohjelman ohella aloitettiin vuonna 2019 Helsingissä lähdeksi toteuttamaan Islannin mallista mallinnettua Helsingin mallia nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Helsingin kaupungin mukaan 'Islannin mallilla' tarkoitetaan Islannissa kehitettyä toimintamallia, joka perustuu sekä käytännön kokemuksiin, että tutkimustietoon. Islannin mallilla haettiin systemaattista muutosta islantilaisten nuorten päihteiden käytön ongelmiin moniammatillisella yhteistyöllä islantilaisten nuorten hyväksi. (Helsingin kaupunki 2019.)

Sigfúsdóttir & ym. (2009) mukaan Islannissa haluttiin tehostaa ja tukea koulun ja kodin välistä yhteistyötä. Lisäksi yhteisen työskentelyn pariin aktivoitiin yhteisöt sekä yhteistyötä viranomaisten ja hallinnon kanssa tiivistettiin. Islantilaiset aikuiset aloittivat yhteistuumiin yhteisten prosessiin nuorten päihteidenkäytön ehkäisemiseksi. Islannin mallissa muun muassa vanhemmat tutustuivat toisiinsa ja nuorten vapaa-ajan viettoon ja toimintaan alettiin kiinnittää huomiota.

Kodin ja koulun lisäksi nuorten tukemiseen haettiin tukea myös alueen yhteisöltä ja yhdessä lähdeksi suunnittelemaan sekä toteuttamaan nuorille mielekästä matalan kynnyksen toimintaa nuoren elämäntilanteissa. Islannin mallista kerätyn aineiston perusteella, on havaittu merkittävä muutos nuorten päihteiden käytössä ja islantilaiset nuoret ovat 2000-luvulla hyvinvoivia. (Sigfúsdóttir & ym. 2009.)

Helsingissä on haettu erityisesti Islannista mallia siihen, miten yhteisöjä ja yhteisöjen tietoa kaupungista voitaisiin hyödyntää enemmän ja niin, että se kohdistuu suoraan alueellisiin ongelmakohtiin. Islannin mallista on haettu esimerkkiä nuorten harrastus- ja vapaa-ajan toiminnan tueksi, lisäksi Helsingissä on haluttu tukea vanhempien osallisuutta lasten vapaa-ajalla. (Helsingin kaupunki 2019.)

5 Menetelmälliset ratkaisut

5.1 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyö on tilaustyö Helsingin kaupungin nuorisotoimelle. Opinnäytetyön aiheen taustalla on keskustelu Nuorisotutkimusseuran tutkija Eija Kauppisen kanssa, jossa Kauppinen pohti, että nuorten sosiaalisen osallisuuden näkökulma nuorisotyössä voisi olla alue, jota ei ole vielä paljoa lähestytty. Helsingin nuorisotoimi oli kiinnostunut näkökulmasta ja opinnäytetyö sai tutkimusluvan helmikuussa 2020 aineiston keruuta varten. Opinnäytetyön aineiston keruu vaiheeseen vaikutti korona pandemia, jonka vuoksi oppimiskahviloita ei voitu järjestää nuorisotaloilla. Helsingin kaupungilla oli myös keväällä 2020 suositus siitä, että kaikki tapaamiset pidetään etänä. Poikkeusolot huomioiden ryhmähaastattelut toteutettiin nuorisotyöntekijöille Microsoft Teamsin välityksellä.

5.2 Tutkimuskysymykset

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuskysymysten asettaminen on joustavaa ja tutkimuskysymyksen sijaan voidaan tutkimukselle asettaa tutkimustehtävä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tutkimusongelmat voivat muuttua opinnäytetyötä tehdessä ja niitä onkin hyvä tarkastella matkan varrella, mutta niiden tarkoitus on ohjata opinnäytetyön tekijää pysymään suunnitellulla polulla, eikä poikkeamaan suunnitellulta tieltä (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tutkimuskysymykset auttavat tutkijaa myös nostamaan aineistosta esiin opinnäytetyön kannalta oleellisia asioita (Tuomi & Sarajärvi 2018: 77).

Tämän opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat pysyneet lähes muuttumattomina läpi opinnäytetyöprosessin, ainoastaan muotoilu on selkeytynyt.

Tutkimuskysymykset:

1 Mitä sosiaalinen osallisuus nuorisotyössä on ja miten sitä voitaisiin kehittää

2 Millaista toimintaa Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa tulisi tarjota, jotta nuoret saisivat kokemuksia sosiaalisesta osallisuudesta?

5.3 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön viitekehystä ohjaa laadullisen tutkimuksen metodologia. Metodologian määrittäminen auttaa opinnäytetyön tekemistä, sillä se asettaa opinnäytetyön tutkimukselle reunaehdot ja suuntaviivoja siihen, miten metodeja käytetään tieteellisen tiedon saamiseksi (Tuomi & Sarajärvi 2018: 13).

Vilkan (2005) mukaan laadullinen tutkimus metodologiana tukee opinnäytetyön prosessia, sillä siinä ollaan kiinnostuneita ilmiöistä, ja sosiaalinen osallisuus on osallisuuden alle asettuva ilmiö. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita samankaltaisuuksien lisäksi myös tutkimusaineiston poikkeavuuksista. Laadullisella tutkimuksella haetaan ymmärrystä ihmisen toiminnalle ja ymmärryksen kautta voidaan antaa toiminnalle merkityksiä. Ihmisen toiminnan taustalla saattaa olla uskomuksia, käsityksiä, arvoja, ihanteita ja toiveita ja laadullinen tutkimus on näistä kiinnostunut. Ihmisen toimintaa tulkitessa ja arvioitaessa on riskinä, että tutkijan omat tulkinnat, valinnat ja johtopäätökset tuottavat tulkintaongelmia ja sen vuoksi laadullinen tutkimus ei ole yhtä objektiivista, kun määrällinen tutkimus. (Vilka 2005: 78—80.)

Menetelmän valintaan vaikutti myös opinnäytetyön tutkimuksen kohde eli Helsingin kaupungin nuorisopalvelut ja nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen. Opinnäytetyössä ollaan kiinnostuneita työntekijöiden ajatuksista, kokemuksista ja olemassa olevasta tiedosta sen suhteen, että mitä nuorten sosiaalinen osallisuus nuorisotyössä on. Kiilakosken (2013) mukaan nuorisotyö on ammattikunta, jonka työ pohjautuu paljolti hiljaiseen tietoon (Kiilakoski 2013: 6) ja näin ollen opinnäytetyön tutkimusmenetelmän valinnalla on tärkeä rooli siinä, miten hiljaiseen tietoon pääsee käsiksi. Tutkimusaihetta olisi voitu käsitellä myös kyselynä mutta ryhmähaastattelu, kysymysten asettelu ja tilanteen tempo mahdollistivat pääsyn hiljaiseen tietoon ja tilaisuudesta tuli myös työntekijöiden välinen oppimistilanne.

5.4 Ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Opinnäytetyöhön on kerätty aineistoa ryhmähaastatteluilla. Ryhmähaastattelut toteutettiin Microsoft Teamin välityksellä ennalta lähetetyn haastattelulinkin kautta. Ryhmähaastatteluista voidaan käyttää myös termiä ryhmäkeskustelu (ks. Pietilä 2017: 253), mutta tässä opinnäytetyössä puhutaan ryhmähaastattelusta, sillä se on esitetty myös haastattaville tässä muodossa. Pietilän (2017) mukaan ryhmähaastattelujen erityisyys liittyy siihen, että se mahdollistaa vuoropuhelun ryhmänjäsenten välillä. Ryhmäläiset voivat

keskustella, olla eri mieltä, neuvotella näkemyksistään ja lopulta päätyä myös jaettuun ymmärrykseen keskusteltavasta aiheesta. (Pietilä 2017: 254.)

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan ryhmähaastattelun avulla on mahdollisuus saada tietoa yksilön kokemuksesta, mutta myös haastateltavien kollektiivisesta kokemuksesta, merkityksistä, vastauksista sekä yhdessä tuotetusta puheesta. Lisäksi ryhmähaastattelussa voidaan hyödyntää myös havainnointia eli osallistujien nonverbaalista viestintää kuten eleitä, äänenpainoja ja ilmeitä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Ryhmähaastattelun haasteita on aikataulujen yhteen sovittaminen, turvallisen ja avoimen ilmapiirin luominen. On myös tärkeää varmistaa, että kaikilla on mahdollisuus osallistua keskusteluun. Haasteena ovat myös ihmisten päälle puhuminen ja haastattelijan on oltava herkkänä keskustelun ohjaamisessa ja varmistaa sitä, että kaikkien ääni tulee kuuluviin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Lisäksi ryhmähaastattelussa haastattelijan rooli on heikompi kuin yksilöhaastattelussa, sillä vastaajat eivät välttämättä ohjaa vastauksia kysyjälle vaan toisilleen (Hyvärinen 2017: 259). Myös voimakkaat mielipiteet, toisten vastauksien väheksyminen ja ikävä elekieli voivat luoda haastattelutilanteisiin turvattomuutta (Pietilä 2017: 260). Ryhmähaastattelujen vahvuus on sen moninaisuudessa ja siinä, että se mahdollistaa erilaisia mielipiteitä. On kuitenkin huomioitava, että aktiiviset ja dominoivat osallistujat voivat tahattomasti viedä tilaa muilta, jolloin varovaiset osallistujat saattavat jäädä aktiivisempien keskustelijoiden jalkoihin. Myös aiheesta rönsyileminen on ryhmähaastattelussa yleistä. Haastattelijan tulee olla valppaana ja ohjata keskustelua hienovaraisesti ja hän voi myös osoittaa kysymyksiään passiivisemmille osallistujille. (Pietilä 2017: 259—261.)

Haastateltavat valikoituivat opinnäytetyön haastatteluryhmiin eri tavoin. Haastatteluihin ei kutsuttu kaikkia nuorisotyöntekijöitä, sillä se ei ollut opinnäytetyön laadullisen menetelmän kannalta oleellista, sillä Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan laadullisessa menetelmässä haetaan aineiston kylläntymistä eli saturaatiota. Saturaation tavoittelussa kannattaa Tuomen ja Sarajärven mukaan olla kuitenkin varovainen, sillä kokemukset ja arviot kylläntymisestä vaihtelevat. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 94—95.) Opinnäytetyöhön haluttiin kerätä aineistoa osallistujilta niin, että haastateltavilla olisi moninaista nuorisotyön kokemusta nuorisopalveluissa. Haastatteluihin osallistuttiin joko esihenkilön ohjaamana, vapaaehtoisesti tai opinnäytetyön tekijän esittämän kutsun vastaanottamalla. Haastatteluihin osallistuneet vastaajat työskentelevät moninaisesti Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa. Haastateltavien mediaani työvuosissa oli 7,3 työvuotta Helsingin

kaupungin nuorisopalveluissa. Opinnäytetyön ryhmähaastatteluun kutsuttiin 15 nuorisotyöntekijää, yksi osallistuja oli estynyt haastattelu päivänä osallistumaan haastatteluun. Kokonaisuudessaan opinnäytetyön haastattelut sujuivat hyvin, mutta Teams-haastattelun haasteena oli vastaamisen spontaanisuus. Vastaajat yrittivät kohteliaasti arvioida, että kenellä on puheenvuoro ja odottaa toisen aloittamista, lisäksi mikроеleitä oli vaikeaa havainnoida ja päälle puhumista tapahtui. Osa valitsi pitää kameran kiinni ja koska videointia ei oltu sovittu etukäteen tutkimuslupahakemuksessa, ei aineiston kannalta livekuvan saaminen ollut oleellista.

5.5 Aineiston analyysi

Haastattelut litteroitiin kesällä 2020 ja aineiston analyysin on käytetty teorialähtöistä sisällönanalyysia. Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan teorialähtöinen aineiston analyysi on perinteinen tapa lähestyä tutkimusaineistoa ja se pohjautuu jo olemassa olevaan tiettyyn teoriaan, malliin tai tutkimuksessa esitettyihin käsitteisiin (Tuomi & Sarajärvi 2018: 108). Opinnäytetyössä ollaan kiinnostuneita sosiaalisen osallisuuden ilmiöstä ja teorialähtöisen analyysin avulla on mahdollista peilata tuloksia teoriaan.

Pietilän (2017) mukaan haastatteluiden kannalta on tärkeintä pohtia sitä, miten haastattelu tallennetaan. Hänen mukaansa haastatteluiden nyrkkisääntönä on se, että mitä tarkempaan analyysiin vuorovaikutuksessa pyritään, sitä tarkemmin se tulee myös tallentaa. (Pietilä 2017: 283). Opinnäytetyön haastattelut äänitettiin, mutta myös Teams alustan keskustelupalstaa olisi voinut hyödyntää ja ryhmähaastattelut olisi voitu videoida. Pietilä kuvaa videoinnin hyödyksi sen, että sen avulla on mahdollista tehdä havainnointeja ja tutkia nonverbaalia viestintää tilaisuuden jälkeen (Pietilä 2017: 282). Videointi on jätetty haastattelusta pois, sillä siitä ei oltu sovittu tutkimuslupahakemuksen- tai suostumuslomakkeiden yhteydessä. Aineiston alkuperäinen kerääminen oli suunniteltu tapahtuvan nuorisotalolla, jolloin otanta olisi ollut isompi ja vuorovaikutustilanteet toiminnallisia jolloin havainnointi olisi ollut myös mahdollista. Covid19:sta vuoksi aineistonkeruutapaan täytyi tehdä muutoksia ja opinnäytetyön aineistonkeruun kannalta täytyi toimia ripeästi, jos haluaa valmistua Metropolian asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Ennen haastatteluja osallistujat saivat ohjeet ja suostumuslomakkeet sähköpostitse ja viikkoa ennen tilaisuutta heille lähetettiin Teams-osallistumislinkki haastatteluihin sähköpostilla. Kaksi ryhmähaastattelua pidettiin huhtikuussa ja kaksi toukokuussa. Haastatte-

lut kestivät 30 - 45min ja niiden litterointi kesti 4 tuntia per äänite. Haastatteluiden kysymykset pysyivät koko ajan samoina, tosin muutaman kysymysten asettelua (sanamuoto) muutettiin vastaajia varten sellaisiksi, jotta yhteistä keskustelua olisi enemmän eli väittämän sijaan avoimeksi kysymykseksi. Aineistoa haastatteluista kerääntyi 31 sivua.

Haastattelutilanteessa haastattelija piti videota koko päällä, jotta haastateltaville välittyi haastattelijan aito kiinnostu ja viesti siitä, että haastattelija on tilanteessa yksin ja että tapahtuma on anonyymi ja luottamuksellinen. Haastatteluihin valmistauduttiin nauhurilla ja sekuntikellolla. Kysymykset olivat asteltuna tabletille. Teams-haastattelu tapahtui tietokoneen kautta. Haastatteluihin osallistuvat nimikointiin ruudulla seuraavasti (taulukko 4).

Taulukko 5. Havainnointikuva haastateltavista Teams.

Ruutu 1 Vastaaaja 1: Nimi	Ruutu 2 Vastaaaja 2: Nimi	Ruutu 3 Vastaaaja 3: Nimi
Ruutu 4 Vastaaaja 4: Nimi	Ruutu 5 Vastaaaja 5: Nimi	Ruutu 6 Vastaaaja 6: Nimi

Haastatteluihin osallistuville nuorisotyöntekijöille kerrottiin tutkimusasetelmasta, haastattelijan näkymästä ja laitteista, joita haastattelutilanteessa käytettiin. Lisäksi osallistujille kerrottiin ohjeet sekä varmistettiin, että osallistujat osallistuivat haastatteluihin vapaaehtoisesti ja että he ymmärtävät tutkimuksen tarkoituksen ja sen, mihin heidän haastateltuja tullaan käyttämään. Jokaiseen yksittäiseen ryhmäkeskusteluun oli varattu noin 5 minuuttia. Pietilän (2017) mukaan ryhmähaastatteluissa tärkeintä ei ole lopputulos vaan keskustelun prosessi, ihmisten vuorovaikutus sekä haastateltavien väliset keskustelut tulkinnoista ja käsitteistä (Pietilä 2017: 258). Opinnäytetyössä ryhmien koko oli 2-6 henkeä ja haastateltuja varten oli varattu noin yksi tunti aikaa. Haastattelut kestivät 35 minuutista 1h ja 15min. Haastatteluiden ylittävät ja alittavat minuutit katsottiin kompensoivan toisiaan ja näin haastattelujen keston mediaani oli 45 minuuttia / per ryhmä.

Opinnäytetyön haastattelukysymykset (liite 1) on suunniteltu niin, että ne liittyivät vahvasti opinnäytetyön teoriaan sosiaalisesta osallisuudesta ja nuorisotyöstä. Haastattelukysymykset esitettiin osittain väittämiä ja osittain avoimina kysymyksinä. Roution (2007) mukaan väitteiden asettamisessa tulee olla tarkka, jotta haastattelijan omat mielipiteet ja asenteet eivät johdattele vastauksia liikaa ja väitteissä tulisi välttää sivulauseita. Väitteiden tulee olla kiinnostavia ja niihin ei voi vastata oikein tai väärin. (Routio 2007.) Kyllä ja ei vastauksia varten oli valmisteltu tarkentavia, keskustelua ylläpitäviä lisäkysymyksiä. Ryhmille yksi ja kolme esitettiin samat kysymykset, ryhmille kaksi ja neljä myös samat. Kysymyksiä oli seitsemän, kuusi samaa ja yksi ryhmäkohtainen. Kysymyksen vaihtamisella haettiin erilaisia näkökulmia ja nostoja, kysymysten tulokulma oli myös eri: nuorten vaikuttaminen ja nuorten kokemukset. Eroava kysymys on merkattu selvästi (ks. liite 1: kysymys 6). Tulosten kannalta kysymyksen vaihtamisella ei ollut eroa, vaan nuorisotyöntekijät puhuivat molemmissa ryhmissä aihealueiden ympärillä eri asiayhteyksissä.

Ennen haastatteluja, kysymykset testattiin neljällä henkilöllä, joilla ei ole kokemusta nuorisotyöstä. Henkilöt kokivat haastattelukysymykset hyväksi ja aiheeseen sopiviksi. Vilka (2005) ohjeistaa, että kysymysten suunnittelu on tärkeää, sillä kysymysten tulee olla helposti ymmärrettäviä. Kysymysten johdonmukaisuuteen ja määrään kannattaa kiinnittää huomiota. Kysymyksiä suunniteltaessa on mietittävä mitä halutaan tietää ja millainen tieto ei ole olennaista. (Vilka 2005: 71.) Haastattelut alkoivat alkukartoituksella, jonka tavoitteena oli rentouttaa ilmapiiriä ja luoda tilanteeseen luottamusta ja luonnollisuutta.

Aineistoa on käsitelty litteroinnin jälkeen värikoodeilla (ks. taulukko 6). **Vihreällä värillä** on aineistosta merkitty osallisuuteen tai sosiaaliseen osallisuuteen liittyvää keskustelua ja puhetta. **Keltaisella värillä** on aineistosta haettu puhetta, jossa nuorisotyöntekijät ovat pohtineet, että miten voisivat työssään vahvistaa sosiaalista osallisuutta. **Sinisellä värillä** on korostettu nuorisotyöntekijöiden ajatuksia nuorisotyön roolista nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistajana ja **vaaleanpunaista väriä** on käytetty silloin, kun litteroinnista on haettu poikkeavuuksia, esimerkiksi puhetta vaikuttamisesta ja kehittämistarpeista.

Värikoodien lisäksi, esimerkkinä olevassa taulukossa 6 on eri kirjainyhdisteitä, joiden avulla aineistosta on pyritty merkitsemään opinnäytetyön kannalta oleellista tietoa. Kuten MSO - Mitä sosiaalinen osallisuus on? MSVO – Miten sosiaalista osallisuutta vahvistetaan ja MKO – Millaisia kokemuksia nuorisopalveluissa mahdollistetaan

Taulukko 6. Esimerkki tuloksista

<p>Mitä sosiaalinen osallisuus on</p> <p>MSO</p>	<p>..Voit osallistua johonkin toimintaan kokematta silti olematta täysin, tai niinku olematta kokematta että tulee täysin sitä osallisuutta myöskään siinä samaan aikaan.</p>	<p>Osallistuminen Osallistuminen ilman osallisuutta Kokemus</p>	<p>Nuori voi osallistua toimintaan ilman osallisuuden kokemusta tai saamalla vain osittain osallisuuden kokemuksen.</p>
<p>Miten vahvistaa sosiaalista osallisuutta?</p> <p>MVSO</p>	<p>.. Se et ne saa sen henkilökohtaisen kokemuksen siitä että olen ollut osana sitä ja saanut sellaisen tunnepohjaisen kokemuksen ni mä aattelen siitä et siinä on tosi iso ero ja se on tosi tärkeätä pohtii sitä etukäteen et miten me saadaan ---- se si et me saadaan sille nuorelle se et me saadaan sille nuorelle tunnepohjanen kokemus toteuttamaan.</p>	<p>Kokemus Kokemuksen tunne Kokemusten tuottaminen</p>	<p>Nuorten henkilökohtainen ja tunnepohjainen kokemus osallisuudesta.</p> <p>Nuorisotyöntekijä pohtii ennakoon miten nuori saa tunnepohjaisia ja henkilökohtaisia kokemuksia toteutettua, työnsuunnittelu.</p> <p>Suunnitelmallisuus</p>
<p>MKO</p>	<p>Ja mä aattelen ettei missään nimessä pidä väheksyä niinku yhtäkään kohtaamista koska eihän me oikeesti tiedetä mitä se biliksen pelaaminen saattaa avata mahdollisuuden jollekin toiseen niinku kohtaamiseen että ..</p> <p>Monesti tarvitaan ikäänkun poluttamisia siihen että et päästään jonnekin. Et jos miettii itteensä ni jos sä oot jonku viearaan ihmisen kaa ekaa kertaa niin kui nopeesti sä päästät jonnekki tosi syvälle..</p> <p>et voi olla et se pieni kohtaaminen auttaa sitä ihmistä jossain muualla johonkin isompaan TAI (korkealta) meidän kanssa johonkin isompaan</p>	<p>Nuoren kohtaamisen tärkeys</p> <p>Biljardin pelaamisen tärkeys, matala kynnyks</p> <p>Matalan kynnyksen tekeminen, yhdessä toiminta, luottamuksellisen suhteen luominen, suhteen syventäminen, avun tarjoaminen</p>	<p>Monesti nuorisotyössä tarvitaan poluttamista, että päästään johonkin tavoitteeseen.</p> <p>Luottamussuhteen luominen vaatii aikaa. Biljardin pelaaminen voi olla matalan kynnyksen toimintaa ja tekemistä jota nuori tarvitsee rakentaessaan luottamuksellista suhdetta aikuiseen.</p> <p>Pienet kohtaukset voivat tukea nuorta toisaalla tai tukea nuoren suhdetta nuorisotyössä suhteessa työntekijöihin.</p> <p><i>Pienistä puroista syntyy joki, ja joki laskee mereen</i></p>

5.6 Opinnäytetyön etiikka ja luotettavuus

Laukkasen, Pekkarisen ja Vilmilän (2018) mukaan tutkimustyössä tulee kiinnittää erityistä huomioita huolellisuuteen, rehellisyyteen ja tarkkuuteen sekä huolelliseen eettiseen käytäntöön (Laukkanen & Pekkarinen & Vilmilä 2018: 75). Opinnäytetyön prosessissa nämä seikat on huomioitu. Lähteet ja lähdemerkinnät on merkattu ja kirjattu ylös ja

sähköiset lähteet on tarkistettu ennen opinnäytetyön palauttamista. Opinnäytetyön tutkimuksessa saatuja materiaaleja ja aineistoja on säilytetty allekirjoittaneen kodin työhuoneessa lukollisessa kaapissa. Lähdeviittauksissa on käytetty Metropolian ohjeistusta. Kaikissa opinnäytetyön vaiheissa on seurattu Metropolian ohjeistusta ja opinnäytetyö käytetään myös Turnit-ohjelman läpi. Turnilla varmistetaan, että tahallista tai tahatonta plagiointia ei ole tapahtunut. Turnitin avulla tarkistetaan myös tekijänoikeudet. Opinnäytetyössä on noudatettu hyviä tieteellisiä käytänteitä ja yleisiä eettisiä periaatteita ja tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) laatimien hyvien tieteellisten käytäntöjen ohjeita (Metropolia n.d).

Opinnäytetyössä on huomioitu Helsingin kaupungin tietosuojaohjeet kuten EU:n tietosuoja asetukset sekä tietosuojalaki (1050/2018). Myös Kuntaliiton (2019) ohjeistusta salassapidosta sekä asiakirjojen säilyttämisestä ja hävittämisestä on otettu huomioon muun muassa tutkimussuunnitelmaa tehdessä (Kuntaliitto 2019). Missään opinnäytetyön vaiheessa nuorisotyöntekijöiltä ei ole kerätty henkilötietoja. Tutkimuksen tuloksista ei voi päätellä vastaajan henkilöllisyyttä, työpaikkaa eikä muita tunnistettavia tekijöitä. Ennen aineistonkeruuta on huomioitu muun muassa Vilmilän (2018) ohjeistus siitä, kuinka haastateltavien suostumus varmistetaan, miten kohtaamiseen valmistaudutaan sekä muut tutkimusympäristöön liittyvät erityispiirteet (Laukkanen & Pekkarinen & Vilmilä 2018: 90). Opinnäytetyössä kerättyjä aineistoja, kuten muistiinpanot ja äänitallenteet hävitetään tutkimuksen päätyttyä asianmukaisesti. Digiaineistoja, kuten äänitteitä, on säilytetty kasvotunnistimella avattavalla puhelimella ja muuta digitaalista aineistoa on säilytetty tietokoneella salasanasuojauksen takana, josta se poistetaan opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus tietokannassa.

Opinnäytetyön eettisten periaatteiden lisäksi myös työn laadulliseen luotettavuuteen on kiinnitetty huomiota koko opinnäytetyöprosessin ajan. Creswellin ja Millerin (2010) mukaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden haaste on siinä, että ei ole olemassa yksiselitteistä asteikkoa jolla laadullista luotettavuutta voidaan arvioida. On kuitenkin erilaisia yhteisesti sovittuja tapoja ja käytänteitä, joilla luotettavuuden arviointi on mahdollista toteuttaa (Creswell & Miller 2010). Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että opinnäytetyön eri vaiheet kuvaillaan mahdollisimman tarkasti, jotta sen validiteettia voidaan arvioida. Opinnäytetyön 5. luvussa on pyritty mahdollisimman tarkasti kuvaamaan opinnäytetyön tutkimuksen eteneminen. Tuomi ja Sarajärvi (2018) kehottavat huomioimaan opinnäytetyön validiteetin eli sen, että tutkimuksessa on tutkittu sitä mitä on luvattu, tosin laadullisessa tutkimuksessa luotettavuudesta ei ole yksiselitteisiä ohjeita.

Myös laadullisen tutkimuksen koherenssiin tulee Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan kiinnittää huomiota eli siihen millainen tutkimus on kokonaisuutena ja mikä on tutkimuksen punainen lanka. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 159.)

Validiteetin ja koherenssin rinnalle Tuomi ja Sarajärvi (2018) ovat laatineet asteikon, jolla opinnäytetyötä voidaan arvioida sen uskottavuuden, vastaavuuden, siirrettävyyden, luotettavuuden, varmuuden, riippuvuuden vakiintuvuuden ja tutkimustilanteenarvioinnin myötä. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 158.) Tässä opinnäytetyössä luotettavuutta voidaan arvioida erityisesti uskottavuuden (*credibility*) ja riippuvuuden (*dependability*) kriteerien näkökulmasta. Opinnäytetyössä on kiinnitetty erityistä huomiota tutkimusprosessin kuvaamiseen ja sosiaalista osallisuutta on käsitelty moninaisesti, myös vieraskielisiä lähteitä käyttäen. Opinnäytetyö keskittyy rajattuun aiheeseen (sosiaalinen osallisuus) ja tulokset ovat verrannollisia teoriaan. Opinnäytetyö ei rönsyile, vaan tutkimuskysymykset ovat kulkeneet alusta asti mukana ja niihin on saatu opinnäytetyötä tehdessä vastaukset. Opinnäytetyötä tehdessä on prosessista pidetty yllä kirjaa sekä Word-dokumentaatiota. Työn edistyessä eri versiot on tallennettu tietokoneelle aikaleimalla kuten: opinnäytetyö versio 1.0.

Tuomi ja Sarajärvi (2018) kirjoittavat tutkimusprosessin julkisuudesta, eli siitä kun tutkija raportoi tutkimuksen etenemisestä esimerkiksi tutkija kollegoille ja kollegat arvioivat prosessia sen edistyessä (Tuomi & Sarajärvi 2018: 161). Tätä opinnäytetyötä on läpi prosessin arvioinut neljä opiskelijakollegaa sekä opinnäytetyönohjaaja. Opinnäytetyön johtopäätöksissä on palattu tutkimuskysymyksiin ja johtopäätökset on kirjoitettu neutraalisti ja niin, että omaa tulkintaa ei välity tekstistä. Neutraalisuutta on tukenut se, että opinnäytetyön kirjoittajalla on kokemusta erilaisten raporttien kirjoittamisesta ja siitä, että oma tunne ei saa välittyä tekstistä tai aineistosta. Tuomen ja Sarajärven (2018) mukaan luotettavuutta voidaan tarkastella myös pohdinnassa, esimerkiksi arvioimalla onko tutkimus eettisesti kestävä sekä vertaamalla tutkimuksen tuloksia aikaisempaan tietoon (Tuomi & Sarajärvi 2018:178—179). Tämän opinnäytetyön lopussa käydään läpi opinnäytetyön prosessia sekä verrataan tuloksia aikaisempaan tutkimustietoon.

6 Tulokset

6.1 Sosiaalinen osallisuus Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa

Opinnäytetyön haastattelussa kysyttiin mitä sosiaalinen osallisuus nuorisopalveluissa on ja suoraan kysymykseen vastattiin alkuun kiertämällä tai hiljaisuudella. Haastattelijalle jäi vaikutelma, että haastateltavat epäröivät koska eivät halunneet vastata väärin. Haastateltavia täytyi rohkaista ja kannustaa sekä muistuttaa heitä siitä, että opinnäytetyön tarkoitus ei ole arvioida oikeita ja väriä vastauksia, vaan selvittää sosiaalisen osallisuuden ilmiötä nuorisotyössä. Sama havainto oli jokaisen ryhmän kohdalla, kun sosiaalisesta osallisuudesta kysyttiin. Kuitenkin rohkaisun jälkeen, ryhmä lähti purkamaan sosiaalista osallisuutta joko sanasta sosiaalisuus tai osallisuus ja he pohtivat näiden kahden merkitystä suhteessa toisiinsa toisiinsa. Sosiaalisen osallisuuden koettiin liittyvän osallisuuteen ja olevan osallisuuden alakäsite. Useampi vastaaja päätyi pohdinnassa siihen, että sosiaalinen osallisuus on osallisuuden taso, joka nuorilla vaihtelee aktiivisesta passiiviseen osallisuuteen ja on henkilökohtainen.

mulla on sellanen ajatus että, se on ehkä just sellanen osallisuuden osa-alue joka meillä herkästi jää pikkasen niinku pimentoon

et se on tavallaan jokainen voi kokea sen vähä eri tavalla sen sosiaalisen osallisuuden mut tärkeää on just se että, siinä on se oma kokemus siitä että on jollain tavalla että on päässyt osalliseksi jotain toimintaa tai jotain porukkaa tai jotain täl- lästä niinku asiaa

Kysyjä oli valmistautunut siihen, että kysymys koetaan vaikeaksi ja sen vuoksi haastattelu menetelmäksi oli valittu ryhmähaastattelu, sillä ryhmähaastatteluiden vahvuus on sen vuorovaikutuksellisuus. Ryhmähaastattelu tuki keskustelun vuorovaikutuksellisuutta ja alun epäröinnin jälkeen sosiaalista osallisuutta pohdittiin moninaisesti ja eri tulokulmista.

Yhteenvedona tuloksista sosiaalinen osallisuus nuorisotyössä on työntekijöistä:

1 Vuorovaikutusta: vuorovaikutustaitojen harjoittelemista, sosiaalisten taitojen harjoittelemista, rohkeutta kokeilla erilaisia rooleja vuorovaikutuksessa muiden kanssa

2 Kokemukseen liittyvää: sosiaalinen osallisuus liittyy henkilökohtaiseen kokemukseen, osaksi tulemista, merkityksellisyyden kokemista, nähdynsi tulemista, jonkin itselle tärkeän asian omistajuutta, tunnetta siitä, että ihmisellä on mahdollisuus liittyä toimintaan mukaan

3 Osallisuutta: osallisuuden osa-alue, passiivista osallistumista toimintaan, aktiivista osallistumista toimintaan, paikalle tulemista, vastuun ottamista, omistajuutta

Suurin osa vastaajista koki sosiaalisen osallisuuden liittyvän kokemuksiin ja henkilökohtaiseen kokemukseen.

Varmaan silleen et he kokee et heil on joku rooli jossakin tai niinku paikka jossakin yhteisössä tai porukassa. Pääsee sitä kautta tuntemaan itsensä jotenki tärkeämmäksi tai että on osa jotain

Nuorisotyö tarjoaa paikan sille nuorelle... nuorisotyö on se alue missä nuori voi löytää itsensä ja kasvaa kohti omaa itseään... (nuori) voi koetella suhdetta maailmaan ja ”mikä mä oon ja mitä mä haluan

Sä et välttämättä koulumaailmassa voi samalla tavalla testaila ja tutkia tai etsiä tai hengähtää ja sitte löytää

Nuorten kokemat roolit ja nuorisotalon merkitys korostuivat vastaajien keskuudessa. Vastaajat kokivat, että nuorisotalolla nuorella on vapaampi liikkuvuus ja nuorella on vapaus tulla ja mennä ja nuori pystyy säätelemään itse osallisuuden tason. Osa vastaajista pohti sitä, että koulussa on vaikeaa irrottautua roolista, kun taas nuorisotyössä se on mahdollista. Nuorisotyöntekijät edustavat vastaajien mielestä nuorille turvallista aikuista, joka ei ole samalla tavalla osa järjestelmää, kun esimerkiksi koulukuraattori ja terveydenhoitaja koetaan olevan.

Vastaajien kesken oli yhtenäinen ajatus siitä, että nuorisotyön paras vahvuus sosiaalisen osallisuuden vahvistajana on nuorisotyön vapaaehtoisuus ja että nuorisotyö nähdään nuorten keskuudessa matalan kynnyksen palveluna eikä viranomaistahona. Nuorisotyön nuorten sosiaalista osallisuutta voidaan edistää muun muassa tarjoamalla nuorille tiloja ja kohtaamalla nuoret yksilöllisesti.

Myös seuraavat asiat koettiin nuorisotyön vahvuudeksi nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistajana:

- nuorisotyön vapaus, vapaan liikkumisen tila
- nuorisotyön vapaaehtoisuus

- nuorisotyö tarjoaa nuorille mielekästä tekemistä
- nuorisotyö tarjoaa yhteisön
- nuorisotyössä nuorella on turvallisia aikuisia
- nuorisotyö on matala kynnyksen palvelu
- nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintoihin
- nuorisotyön toiminnan suunnittelussa nuoret ovat keskiössä
- nuorten mahdollisuudet säädellä omaa osallisuuden tasoa
- nuorisotyössä keitetään nuoren epätäydellisyys ja virheet ovat sallittuja
- nuorisotyöntekijät eivät kannu kaunaa
- nuorisotyö on kaikille avointa esim. perhetilanne ei vaikuta
- nuorisotyö tukee kaverisuhteissa
- nuorisotyöntekijät ovat ammattilaisia nuorten kohtaamisessa

Nuorisotyö koettiin erityisesti matalan kynnyksen kohtaamispaikaksi, jossa voi esimerkiksi biljardin pelaamisen tai kahvikupin äärellä jutella turvallisen aikuisen kanssa. Erityisesti kohtaamisten merkitys puhututti haastateltavia. Osa vastaajista koki, että kaikki kohtaamiset ovat tärkeitä, kun taas osa mielsi niin ettei kohtaamisiin tule asettaa liikaa odotuksia vaan ne ovat osa ammatillisuutta.

se saattaa olla just se mitä se nuori on tarvinnu ohittakseen vaikka jonku toisen kriisin tai ollakseen kiinnittyny, saadakseen sen kokemuksen et mä kuulun siihen nutan porukkaan. Se nuta on mulle niinku sellanen tuttu ja turvallinen paikka et mä aattelen et aina sen ei tarvi olla jotain suurta tai hieno että et et et semmonen jatkuva tuki tai turva ... jatkuva turvallisuus joku olemassa oleva paikka johon mä voin mennä ja tulla nii mä aattelen et sillä on niinku tosi tärkeä rooli siinä että miten mitä ihminen voi ottaa niinku omakseen

Nuorisotalo ja nuorisotyöntekijät tarjoavat nuorelle turvallisen paikan ja yhteisön, jota nuori on voinut tarvita erityisesti tiettyinä elämän ajankohtana. Nuorisotalo on paikka, joka tarjoaa nuorelle yhteisön, jossa nuorella on oma rooli ja hän saa sieltä tukea ja turvaa.

Helsingin kaupungin 2017-2021 strategiassa yksi tavoitteista on, että jokainen helsinkiläinen kokee voivansa vaikuttaa ja tuntea olevansa osa kaupunkia (Helsingin kaupunki 2019). Nuorisotyöntekijät näkevät tämän asian nuorten kohdalla kuitenkin hieman haastavampaa, sillä nuorisotyön näkökulmasta yhteiskuntaan kuulumisen ei välttämättä merkitse nuorelle yhtään mitään, vaan se on eräänlainen itseisarvo. Tärkeintä on herättää nuorissa toiveikkuutta, sekä tunnetta siitä, että nuorella on mahdollisuus vaikuttaa ja että hänellä on tärkeä rooli osana yhteisöä, jossa hänen mielipiteillään on merkitystä.

tunnetta että sä voit liittyä, vaikuttaa ja olla mukana jotenkin, et sä et ole vaan, et sua ei nähdä vaan jonain oppilaana tai jonain ... jonain.. jonain pelkästään vaan että, yhteiskuntaan osallistumista ja ei sen tarvii olla mitään sellasta et sun täytyy olla mikään vaikuttaja nuori jossain vaan se on tunne, tunne siitä et sulla on mahdollisuudet tehdä eri asioita ja tieto siitä et sä voit toimia maailmassa, yhteiskunnassa

Yhteisöjen rakentuminen ei kuitenkaan nuorisotyössä ole sitä, että nuoret jaetaan aakkosten tai asuinpaikan mukaan eri ryhmiin, vaan ryhmät muodostuvat vapaasti. Ryhmien muodostumista tuetaan tarpeen mukaan ja varmistetaan, että kukaan jää yksin.

se mikä nuorisotaloilla näkyy tosi hyvin on sellanen yhteisön tarjoaminen, että ... et semmosetkin tyypit jotka ei välttämättä löydä vaikka koulusta tai jostain harrastuksista sellasta yhteisöä niin nuorisotalolla kuitenkin sellanen vapaa yhteisön muodostuminen on sit mahdollista ja sit myös se että siellä tarjotaan taas lisää tämmösiä aikuiskontakteja jotka ei kuitenkaan ole niin, miten mä sanoisin, tuntuu semmostilta vapaammilta

Vaikka nuorisotalo on kaikille avoin ja nuoret voivat tulla sinne omina itsenään, niin nuorisotyöntekijät huomioivat myös sen, että kaikille nuorille kynnys ei silti ole tarpeeksi matala, vaan nuorisotyön pariin tulee myös niitä nuoria jotka ovat osin pakotettuja tai tulevat jonkun muun nuoren mukana.

ihan se että jos se nuori tulee ikään kun meidän sanelemana tai edes osittain edes jonkun muun sanelemana vahingossa ikään kun johonkin toimintaan mikä on hyvin mahdollista et nuoret liikkuu ja ne saattaa tulla jonnekin meidän kans tekemään kädentaitoja Värkkikseen tai mihin tahansa muualle

mut se et ne saa sen henkilökohtasen kokemuksen siitä että olen ollut osana sitä ja saanu sellasen tunnepohjaseen kokemuksen ni mä aattelen siitä et siinä on tosi iso ero ja se on tosi tärkeätä pohtii sitä etukäteen et miten me saadaan --- se et me saadaan sille nuorelle se et me saadaan sille nuorelle tunnepohjaseen kokemus toteutumaan

Näihin kohtaamisiin jotka eivät tule nuoren omasta aloitteesta, nuorisotyöntekijät asennoituvat vastausten perusteella suunnitelmallisuudella ja ammatillisuudella. Vastaajien kesken herätti keskustelua erityisesti se, missä menee vapaaehtoisuuden raja ja miten paljon nuorisotyöntekijät osallistavat nuoria. Vapaaehtoisuus koettiin tärkeäksi ja aineiston mukaan nuorisotyön erottelee esimerkiksi sosiaalityöstä sen vapaaehtoisuus. Kuitenkin vastaajien kesken ymmärrettiin sen haaste, että myös ne nuoret, jotka eivät nuorisotyöhön halua tulla mukaan, hyötyisivät palvelusta. Nuorisotyöntekijät eivät kuitenkaan halunneet olla osallistumiseen pakottava taho.

6.2 Osallistumisesta osallisuuteen

Opinnäytetyön tuloksien mukaan nuorisotyöntekijät kokivat, että heiltä vaaditaan erityistä ammattitaitoa siinä, miten nuoren saa kiinnittymään toimintaan vapaaehtoisesti.

nuorisotyön niinku ammattilaisuudesta kiinni, että miten sä saat ikäänkun sittekin kookutettua tai innostettua nuoren siihen minkä tahansa asian äärelle halutatkaan tai tulisi tulla

Nuorisotyöntekijät arvioivat, että nuorisotyössä vaaditaan taitoja, tietoja sekä ymmärrystä siitä, mikä nuorta tai nuoria itseään kiinnostaa. Nuorten maailman ymmärtämisen koetaan olevan erityisen tärkeässä roolissa osallisuuden kokemuksen herättämisessä. Nuorisotyön taakkana koetaan olevan aikaisempien vuosien toiminta, jolloin nuorisotyöntekijät keksivät tekemistä ja tapahtumia ja nuoret osallistuivat. Vastaajat mielsivät erittäin tärkeänä nuorten osallisuuden ja nuorisotyön roolin mahdollistajana ja pelikenttänä. Useampi vastaaja koki joko hyvin tärkeäksi tai kaikista tärkeimmäksi nuoren oman roolin toiminnan suunnittelussa.

mun mielest ehkä tärkeempää kun järjestää itse olis järjestää niitä tilaisuuksia ja mahdollisuuksia nuorille. Järjestää, osallistua järjestämiseen ja sit myös vaan osallistua koska osallistujien rooli on myös tärkeä

ne parhaat kokemukset nimenomaan syntyvät siitä pitkäjänteisyydestä, että kun tehdään oikeesti rauhassa ja sanotetaan nuorelle sitä et mitä tässä on just tehty, mitä tässä on opittu., mihin tässä pyritään ja edetään siinä nuorten tahdissa niin kyllä ne parhaat kokemukset syntyvät siitä.

Vastaajat arvioivat omaa rooliaan sosiaalisen osallisuuden vahvistamisessa niin, että tekemällä matalan kynnyksen työtä yhdessä nuorten kanssa vahvistetaan nuorten sosiaalista osallisuutta. Nuorisotyöntekijöiden mielestä ei saisi liikaa keksiä tekemistä ja toimintaa työntekijöiden kesken, vaan heidän työnsä on osallistaa nuoria, kuunnella nuoria, olla läsnä ja tarjota kokemuksia, mutta myös antaa nuorille tilaa lähteä ja palata takaisin.

Tuloksien mukaan nuorisotyöntekijät näkevät sosiaalisen osallisuuden vahvistamisen olevan välillä yksilötyötä, jossa nuori kohdataan esimerkiksi lautapelin äärellä tai esimerkiksi järjestämällä toimintaa, joka poikkeaa nuorten arjesta kokonaan.

sen huomaa aina et nuorilla tapahtuu sellasta niinku .. just se vahvistuminen tulee helpoiten arkiympäristön ulkopuolella jotenkin sitä kautta että, nuorella on semmosen vapaus kokeilla erilaisia rooleja ja suhteessa siihen ryhmään mikä on ympärillä

Tällaisia kokemuksia tarjoavat esimerkiksi erilaiset ryhmät, leirit ja matkat. Vastaajien mielestä kuitenkin tärkeintä ei ole se mitä tehdään, vaan se että asioita tehdään yhdessä nuorten kanssa ja erityisesti niin, että nuoret opettavat nuoria.

pitäs löytää niit keinoja millä saatais ehkä vielä enemmän aktivoitua niitä nuoria siihen niinku .. useampia nuoria .. tai löytää niitä nuoria joita ei tavoiteta jollain tavalla ja joiden kanssa mä luulisin et olis mahdollisuus työskennellä.

kun tietää et alueella olis valtava määrä nuoria ketä ihan varmasti kiinnostais ne samat teemat

Alueellisessa nuorisotyössä on vastaajien mukaan paljon eroja ja toiset nuoret ovat aktiivisempia toimijoita kuin toiset. Haasteena nuorisotyöntekijät kokevat uusien nuorien aktivoimisen, eli niiden jotka voisivat hyötyä nuorisotyöstä mutta eivät ole löytäneet sen pariin.

6.3 Nuoren voimaantuminen

Nuorisotyöntekijät pohtivat työtänsä sen kannalta, että heidän työnsä keskiössä on saada nuori ymmärtämään oma potentiaalinsa ja saada herätettyä tunne siitä, että heidän tunteillaan ja ajatuksillaan on merkitystä.

voimaantuminen kulkee mun mielestä niinku osallisuuden kokemuksen kanssa käsi kädessä. Et että et jos sä kuulut ja sulla on kokemus siitä et sut hyväk... et sut on niinku hyväksyty et sä oot niinku osa jotain kokonaisuutta, ni niin sä vahvistut ja sä kykenet ottaa vastuuta vahvemmin

Jotta sosiaalisesta osallisuudesta voidaan siirtyä poliittiseen osallisuuteen (ks. Kiilakoski 2018) tai passiivisesta osallisuudesta aktiiviseen (ks. Siisiäinen 2015) tarvitaan kokemuksia siitä, että nuori on hyväksyty ja että hänellä on paikka, jossa hänen mielipiteillään on merkitystä. Nuoren vahvistuminen, sosiaalinen osallisuus ja sosiaalinen vahvistuminen ovatkin riippuvaisia siitä, että nuoria tuetaan ammatillisesti ja ohjailleen hienovaraisesti. Kuitenkin on hyvä muistaa pitkäjänteisyys, eikä tule olettaa liikaa nuorelta, joka ottaa ensi askeleita vahvistumiseen. Myös takapakki on nuorisotyössä tuttua ja asiat eivät aina suju suunnitellusti.

oon huomannu monesti, et sitku sitä on vähä liikaa innostunu jotenki siitä ajatuksesta että tää nuori on jotenkin energinen et ehkä sitä voiski vastuuttaa enemmän... Se ei sitten monestikaan vaan mee niin et,se vaatii tosi semmosta hienovaraisuutta ja nimenomaan sellasta pitkäjänteistä ajattelua et nyt tässä kohdassa mietitään niinku jotenkin pienessä boksissa sitä osallisuutta ja sitten jossain kohti

ehkä voi miettiä jotain sitte niinku enempi. Mut se et tulee huomioida ne erilaiset lähtökohdat

Useat haastateltavat pohtivat nuoren sosiaalisen osallisuuden vahvistumista ja nuoren voimaantumista polkuna, jossa on välillä tulla astuttua harhaan mutta aina on mahdollista nousta ylös ja jatkaa matkaa. Tällä polulla nuorisotyöntekijä kulkee mukana oman aikansa ja tukee nuorta pitkäjänteisesti jatkamaan eteenpäin. Vastaajien kesken pohdittiin nuorisotyötä välillä palvelunohjauksena, jossa jokaiselle nuorelle yritetään miettiä se oma kiintopiste ja nuoria ei nähdä homogeenisenä porukkana, vaan yksilöinä joilla on omat henkilökohtaiset tarpeet.

ei mekään pystytä noita kaikkia tuolta sille kuuluisalle kaidalle polulle taluttamaan mutta tarjotaan ne eväät siihen sitte että kun se aika on kypsä sit sen nuoren kohdalla niin sitte siinä kohtaa tietää jos ei muuta niin palaa sitte meidän kanssa uudestaan sitte asiaan ja lähetään sitte viemaan sitä eteenpäin

Nuorisotyöntekijät olivat myös realistia omasta työstään ja antoivat omalle työlleen hie-man kritiikkiä sen suhteen, että välillä nuoren kanssa kiirehditään ja työn tavoitteissa edetään liian nopeasti, jolloin nuori saattaa vetäytyä. Nuorisotyössä kohdataan nuoria moninaisesti ja erityisesti jalkautuvassa (kadulla tehtävässä) työssä koettiin tärkeänä se, että nuori tiedostaa sen kenen luokse voi tulla kun aika on sopiva ja se tuntuu nuoresta hyvältä. Myös tässä yhteydessä korostettiin pitkäjänteisyyttä ja epävarmuuden hyväksymistä.

et nuorellahan on yhteisöjä jotka on negatiivi.. tai niinku huonoja tai niinku yhteiskunnan näkökulmasta tai jopa sen yksilön näkökulmasta ne voi olla tuhoisia hänelle mutta se on nuorelle tosi tärkeää kuulua siihen yhteisöön

Vastaajat muistuttivat, että nuoria ei voida pakottaa hyväksymään yhteiskunnassa vallitsevia normeja, vaan nuori on saattanut löytää itselleen toimivan porukan tai yhteisön, joka on kuitenkin yhteiskunnan valossa nuoren kehitykselle haitallinen. Myös näitä nuorelle tärkeitä yhteisöjä tulee nuorisotyöntekijöiden mielestä kunnioittaa ja nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa näitä nuoria ja saada heidät kiinnostumaan terveistä ja nuoren kasvua tukevista yhteisöistä, jotka kiinnostavat nuoria itseään.

nuorisotyön tehtävä, yks tärkeä on mun mielestä on, on tarjota mahdollisuuksia osallistua tämmösiin .. voiko sanoo et terveellisiin, mut mutta sitten että ne on nuoren itsensä mielestä mielenkiintoisia ja hänelle tärkeitä yhteisöjä, ei niin että meidän tarvii määritellä niitä kauheen tarkasti mutta meidän pitää luoda niinku monipuolisia vaihtoehtoja osallistua erilaisiin yhteisöihin ja se on varmaan se niinku kaikista suurin juttu mitä nuorisotyöllä on antaa, et kukaan ei jäisi yksin

Nuoren sosiaalisen osallisuuden vahvistamiseksi sekä syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdäänkin nuorisotyössä paljon töitä, jotta nuori löytäisi oman polun ja oman suunnan

elämälleen. Lisäksi nuorisotyöntekijät kokevat tärkeäksi, että nuorten sosiaalista osallisuutta vahvistaa se, että nuorelle tulee kokemuksia vaikuttamisesta ja siitä, että heitä on kuunneltu ja otettu mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon.

niin se on siinä vaikuttamisessa just se surullisin et, että ei sitä kokemusta, että sillä on väliä, jolloin sit tavallaan se alkaa hiipuu se, et ihan sama mitä toivoo koska se ei merkkää mitään kaikki välttämättä ole ehkä sitä mieltä et ne pystyy edes vaikuttamaan ja vaikka ne jotain ehdottaisikin niin sillä ei oo sit merkitystä loppupeleissä

Nuorisotyössä halutaan ottaa nuoret mukaan vaikuttamaan ja tekemään päätöksiä. Nuorisotyöntekijät kuitenkin tasapainottelevat sen kanssa, että miten nuoret tietävät mitä voivat tehdä ja pyytää tai mihin he voivat vaikuttaa, ilman että asioita ensin mallinnetaan? Mallintamisen ongelmana on puolestaan se, että se ei ole välttämättä nuorilta tullut idea tai toiminto ja näin ollen nuorisotyöntekijät päätyvät keksimään tekemistä nuorille, jota toisaalta halutaan välttää. Nuorisotyöntekijät kritisoivat myös vaikuttamisen tapoja, jotka koetaan liian hitaaksi, jolloin nuorille välittyy kokemus siitä, että heidän ehdotuksellaan ei ole ollut väliä tai että heitä ei ole kuunneltu.

musta on tärkeää avata nuorille maailmaa, että mikä kaikki voi olla vaikka mahdollista. Niinku et millä kaikilla eri tavoilla elämästä voi nauttia ja sen takia on hyvä järjestää erilaisia kokemuksia, tapahtumia ja tekemistä. Mutta siten se, että nuorisotyön täytyy järjestää sitä .. se on ehkä jotenkin, et ehkä mun mielestä nuorisotyön täytyy auttaa nuoria ehkä just itse tekemään näitä juttuja

Tulosten mukaan työntekijät arvioivat että nuoret ovat kiinnostuneita vaikuttamisesta ja heitä ei tulisi jättää vaikuttamisen ja päätösten ulkopuolelle. Kuitenkin, nuori ei välttämättä ole kiinnostunut vaikuttamisesta samalla tavalla, kun mitä aikuinen sen ymmärtää. Nuorisotyön jalkautuessa kadulle ja kun nuorilta on kysytty vaikuttamisesta heidän kielellään, niin on nuorilta noussut ehdotuksia esimerkiksi heidän omaan elinpiiriinsä liittyvissä asioissa. Nuoret ovat muun muassa kertoneet nuorisotyöntekijöille, miten skeittiparkkia voitaisiin parantaa, ilman että ovat välttämättä kokeneet sillä hetkellä toimivansa vaikuttajina.

Nuorisotyöntekijöille kuitenkin on jäänyt kadulla tehtävästä työstä mieleen erityisesti se, että nuoret ovat olleet ilahtuneita, kun heitä on tervehditty ja heidät on tunnustettu. Voidaankin sanoa, että kaikessa vaikuttamisessa ja voimaantumisessa, taustalla on nuoren kohtaaminen ja nuoren henkilökohtainen kokemus siitä, että on tullut nähdyksi ja kuuluksi omana itsenään

6.4 Yhteenveto tuloksista

Opinnäytetyön tutkimustulosten perusteella nuoriso-ohjaajat toteuttavat sosiaalista osallisuutta nuorisopalveluissa moninaisesti, vaikka työtä ei mielletä sosiaalisen osallisuuden viitekehysten mukaiseksi työkseen vaan nuorisotyöhön olennaisesti liittyvänä osallisuustyönä. Tulosten mukaan nuorisotyössä tehdään työtä sosiaalisen osallisuuden parissa systemaattisesti, sillä nuorisotyöntekijöiden kuvailemat arjen kohtaamiset ja suunnitelmallinen työ nuorten parissa tukevat sosiaalisen osallisuuden viitekehystä. Tulokset kertovat, että nuorisotyössä ymmärretään huomioida yksilö sekä tunnistaa yksilön tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Opinnäytetyö haastoi nuorisotyöntekijöitä pohtimaan osallisuutta uudesta näkökulmasta. Menetelmä valintana ryhmähaastattelu oli oikea, sillä sosiaalinen osallisuus on ilmiönä varsin vähän tutkittu ja vastaajat saivat rohkaisua sekä tukea toisiltaan pohtiessaan, mikä sosiaalisen osallisuuden merkitys nuorisotyössä on.

Yhteenvetona tuloksista voi tehdä seuraavia nostoja ja yleistyksiä:

- Sosiaalista osallisuutta toteutetaan nuorisotyössä päivittäin nuoria kohdatessa.
- Nuorisotyö on monipuolista ja osallistavaa.
- Nuorisotyötä tehdään parhaimmillaan pitkäjänteisesti, mutta myös lyhyet kohtaamiset koetaan työn kannalta merkittävinä.
- Nuorisotyössä tunnistetaan nuorten tarpeita
- Matala kynnys ja työn vapaaehtoisuus koetaan nuorisotyön vahvuutena.
- Nuorisotyössä kannetaan menneisyyden taakkaa tekemisen keksijänä.
- Nuorten vaikuttaminen koetaan tärkeäksi, vaikuttamisen koetaan olevan liian hidasta.

Tulosten mukaan nuorisotyöntekijät suhtautuvat kriittisesti siihen, että he olisivat ostopalvelu joka tuottaa nuorille kokemuksia. Nuorten kokemukset ovat työntekijöiden mukaan parhaimmillaan silloin, kun ne on tuotettu yhdessä työntekijöiden kanssa tai nuoret ovat itse toiminnan suunnitelleet ja vaikuttavat prosessiin. Nuorisotyöntekijät toivovat, että heidän ammattitaitoaan ja osaamistaan osattaisiin hyödyntää enemmän, ja että työn ammatillisuus välittyisi myös Helsingin kaupungin johdolle.

7 Johtopäätökset

7.1 Sosiaalinen osallisuus nuorisotyössä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten nuorten sosiaalinen osallisuus huomioidaan Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa ja miten nuorten sosiaalisen osallisuuden kokemuksia voitaisiin lisätä. Tuloksista ilmeni, että suora kysymys sosiaalisesta osallisuudesta oli vaikea, kuitenkin puhuttaessa nuorisotyöstä ja haastatteluissa esitetyistä väitteistä, niin sosiaalinen osallisuus oli vahvasti keskustelussa läsnä. Isola ym. (2017) mukaan osallisuus on käsite, joka on riippuvainen siitä, että kuka siitä puhuu ja missä yhteydessä. Osallisuuden edistämiseksi keinot ja tavat ovat riippuvaisia siitä, kuka osallisuutta haluaa edistää (Isola & ym. 2017: 6). Osallisuuden hajanaisuus ja abstraktisuus oli ilmeistä myös opinnäytetyön vastaajien kesken. Suurin osa vastaajista kuitenkin koki sosiaalisen osallisuuden liittyvän osallisuuteen ja keskusteluissa pohdittiin, muun muassa osallisuuden tasoja ja tulkittiin, että sosiaalinen osallisuus voisi olla osallisuuden syvempi taso. Osallisuus liitettiin vahvasti myös vuorovaikutukseen, sosiaalisten taitojen harjoitteluun ja ryhmäilmiöön. Osallisuuden lisäksi myös nuorten vaikuttaminen koettiin tärkeäksi mutta vastauksissa kritisoitiin sitä, että vaikuttaminen näyttäytyy nuorille hitaana. Byrokratian hitaus näyttäytyy nuorille niin, että heidän toiveilla ja ehdotuksilla ei ole ollut merkitystä ja heitä ei ole kuultu, jolloin halu vaikuttaa vesittyy.

Osallisuuden tasojen lisäksi tuloksissa korostui ajatus siitä, että sosiaalinen osallisuus on kokemusta ja että se on nuoren henkilökohtainen tunne. Nuorisotyöntekijät katsoivat, että heidän työssään tunne kuulumisesta saadaan aikaan sillä, että nuoret kohdataan heidän omilla ehdoillaan ja nuoret itse voivat säädellä kohtaamisten tason ja tapaamisen merkityksen. Nuorisotyöntekijät kokevat, että sosiaalista osallisuutta toteutetaan nuorisotyössä erityisesti silloin, kun toimintaa tehdään yhdessä nuorten kanssa tai niin, että toiminnan tavoitteet tulevat nuorilta itseltään.

7.2 Nuorisotyön mahdollisuudet ja haasteet

Sosiaalinen osallisuus on kokemukseen pohjautuvaa tunnetta siitä, että ihminen kokee kuuluvansa johonkin ryhmään tai yhteisöön ja siitä, että ihmisellä on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämään (Leeman ym. 2015: 5). Haastatteluissa tuotiin vahvasti esiin se, että nuorisotyössä on mahdollista tarjota nuorelle tila, jossa voi olla tekemättä mitään mutta se voi toimia myös maailman avartajana ja esitellä nuorille millaisia mahdollisuuksia heillä on niin vaikuttaa, toimia ja kokea. Nuorisotyöntekijät vierastivat ajatusta siitä,

että he suunnittelisivat ja toteuttaisivat nuorille toimintaa ilman nuorten omaa panosta tai osallisuutta. Tulosten mukaan nuorisotyössä on aikaisemmin tehty työtä enemmän aikuispainotteisesti, esimerkiksi tapahtumia on ennen järjestetty ilman nuoria, mutta nykyiseen nuorisotyön malliin tämä toimintatapa ei enää sovi. Enemmänkin vastauksissa osoitettiin kritiikkiä sille, että nykyisin vaaditaan liikaa aikuisten ohjaamista sen sijaan, että nuorille annettaisiin vapaat kädet toteuttamiseen ja tarvittaessa pyydetään apua. Osa vastaajista tosin oli myös tätä ajatusta vastaan, sillä keskustelussa tunnistettiin nuorten tarpeet ja se, että kaikki eivät vielä ole toteuttajia vaan osalle seuraaminen ja mukaa tulo on riittävä osallisuuden taso.

Kiilakoski (2015) on pohtinut, että nuorisotyön haaste on työn luonteessa, kuten siinä miten sanoittaa biljardin pelaamisen pedagogista merkitystä ulkopuoliselle kuulijalle? Biljardin peluu ja kaikki muu tekeminen nuoren kanssa lähtevät nuorisotyöntekijän ammatillisuudesta luoda luonnollisia tilanteita ja hetkiä, jossa nuoret kohdataan matalalla kynnyksellä heidän ehdoillaan. (Kiilakoski 2015: 20.) Sosiaalinen osallisuus tapahtuu, kun ihminen on vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Ihmisen hyvinvoinnin katsotaan lisääntyvän, kun ihminen kokee toiminnan mielekkääksi ja elämää on helpompi ennakoida. Merkitykselliset kokemukset muodostuvat ihmisille monimuotoisessa toiminnassa ja ne tuottavat myönteisiä tuntemuksia. Kokemus on yhtälö, jossa on merkityssuhde ihmisen, hänen toiminnan ja toiminnan kohteen välillä. (Leeman ym. 2015: 17.) Nuorisotyössä merkityksellisiä kokemuksia ja kohtaamisia voidaan toteuttaa toiminnan suunnittelun avulla. Jalkautuva nuorisotyöntekijä asennoituu tarjoamaan nuorelle kohtaamisen kokemuksen kadulla, talotyössä nuorisotyöntekijä vastaanottaa taloon saapuvan nuoren ja kohdennetussa nuorisotyössä kohtaamiset nuorten kanssa liittyvät nuorten omiin tarpeisiin.

7.3 Nuorisotyön vapaaehtoisuus ja vapaus

Vastauksien perusteella mielenkiintoinen näkökulma oli nuorisotyöntekijöiden ajatus siitä, että nuorisotyö on nuorille vapaan liikkumisen ja olemisen paikka (tila) jossa nuorella on mahdollisuus kokeilla erilaisia rooleja ja mahdollisesti myös irrottautua siitä roolista jota hän ylläpitää koulussa. Mannerheimin lastensuojeluliitto kirjoittaa keskinuoruudesta (15-18-vuotiaat) ja siitä, että miten tärkeää aikaa se on nuoren kehityksen kannalta. Keskinuoruudessa persoonallisuus ja tunne-elämä ovat myllerryksessä ja nuori aloittaa irrottautumisen omista vanhemmistaan. Kehitysvaiheen tärkein kehitystehtävä on nuoren oman persoonan ja identiteetin muodostuminen.

Juuri tässä ikäryhmässä ollaan herkkiä erilaisille vaikutteille ja roolimalleille ja omaa itseä haetaan peilaamalla itseään muihin ja oman ryhmän merkitys korostuu. Keskinuoruutta elävä nuori etsii itseään ja hän halua löytää omat arvonsa ja norminsa. (Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019.) Nuorisotyöntekijöiden havainto siitä, että nuorisotyössä nuorella on vapaus kokeilla erilaisia rooleja ja löytää oma heimonsa on nuoren turvallisen kehityksen kannalta tärkeää. Tulosten perusteella nuorisotyöntekijällä on ymmärrystä nuoruudesta, nuorten kohtaamisesta ja siitä, että nuorten kanssa tapahtuma toiminta on aaltoilevaa. Nuorisotyöntekijät arvioivat, että nuorisotyössä kestetään epävarmuutta ja epätietoisuutta muita aloja paremmin ja nuorisotyössä hyväksytään se, että asiat eivät tapahdu hetkessä vaan nuorten prosessit saattava olla pitkäkestoisia. Tuloksien mukaan nuorisotyöntekijät hyväksyvät nuorten epätäydellisyyden ja virheet annetaan anteeksi ja asiat käsitellään yhdessä nuorten kanssa. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna, nuorisotyön luonne kasvatopedagogisena tieteenalana vahvistuu. Nieminen (2010) kirjoittaa-kin että nuorisotyön ytimessä on kasvatuksellisuus. Nuorisotyö tavoittelee nuoren tavoittamista ja sitä, että työn kautta voidaan vaikuttaa nuoren arvoihin, ymmärrykseen, tietoon, taitoon ja tulevaan (Nieminen 2010: 35).

Vastaajien äänet jakautuivat, kun keskustelua käytiin nuorisotyön vapaaehtoisuudesta ja siitä, milloin toiminta on pakotettua ja mikä rooli nuorella joka on paikalla mutta ei osallistu. Pakotetulla osallistumisella viitattiin muun muassa nuoren vanhempiin tai kouluun, joka on käskenyt tai tuonut nuoren paikalle. Näissäkin tilanteissa nuorisotyöntekijät peilasivat ajatusta siitä, että vaikka nuori tulisi nuorisotyön pariin pakotettuna, niin työntekijöiden tulisi omaan ammatillisuuteen nojaten löytää nuoresta ”se juttu”, jolla hänet saataisiin kiinnitettyä toimintaan vapaaehtoisesti. Se jokin voi olla musiikki, eläimet, pelaaminen tai joku muu nuoren omaan kiinnostukseen tai arvomaailmaan perustuva asia, joka saa nuoren kiinnostumaan toimimisesta vapaaehtoisesti. Niemisen (2010) mukaan nuorisotyö pohjautuu vapaaehtoisuuteen sekä nuorten tarpeisiin ja se on luonteeltaan yhteisöllistä ja ohjattua. (Nieminen 2010: 50.) Tuloksissa vapaaehtoisuuden käsitettä pyöriteltiin useaan kertaan, mutta lopulta jokaisen ryhmän yhteinen konsensus oli, että nuorisotyö on ensisijaisesti vapaaehtoista ja nuorisotyön luonteeseen ei sovi pakottaminen. Pakottamisen sijaan nuorisotyöntekijät nojasivat vastauksissa enemmän työntekijöiden ammatillisuuteen ja siihen, että nuorisotyöntekijällä on oltava työkalupakissaan muita keinoja pakottamisen sijaan saada nuori joko kiinnittymään toimintaan tai kiinnostumaan yhteisestä työskentelystä.

8 Pohdinta

8.1 Yhteenveto opinnäytetyöstä

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää millä tavoin sosiaalinen osallisuus huomioidaan Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa ja millä tavoin sitä voitaisiin lisätä. Opinnäytetyön teoria etenee osallisuuden viitekehystä kohti nuorten sosiaalista osallisuutta ja liittäen sen Helsingin kaupungin nuorisopalveluihin. Opinnäytetyö on toteutettu Helsingin kaupungin nuorisotoimelle.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin haettiin vastauksia ryhmähaastatteluilla ja keskustelu sosiaalisen osallisuuden ympärillä oli alun varovaisuuden jälkeen vilkasta vuoropuhelua. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, joka valikoitui tutkimusmenetelmäksi sen vuoksi, että se sopii joustavan luonteensa vuoksi tutkimaan ilmiöitä ja käsitteitä (Vilka 2005). Vilkan (2005) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimusaineiston samankaltaisuuksien lisäksi myös poikkeavuuksista. Lisäksi laadullinen tutkimus hakee ymmärrystä ihmisten toiminnalle ja toiminnan merkityksellisyyttä. (Vilka 2005.) Opinnäytetyön aineiston keruu toteutettiin keväällä 2020 Teams-haastattelujen välityksellä ja haastatteluihin osallistui 14 nuorisotyöntekijää Helsingin kaupungin nuorisopalveluista. Haastattelun muoto oli ryhmähaastattelu. Aineisto analysoitiin teorialähtöisellä aineiston analyysi menetelmänä ja sen analysoinnin tukena on käytetty Tuomen ja Sarajärven (2018) menetelmäopasta.

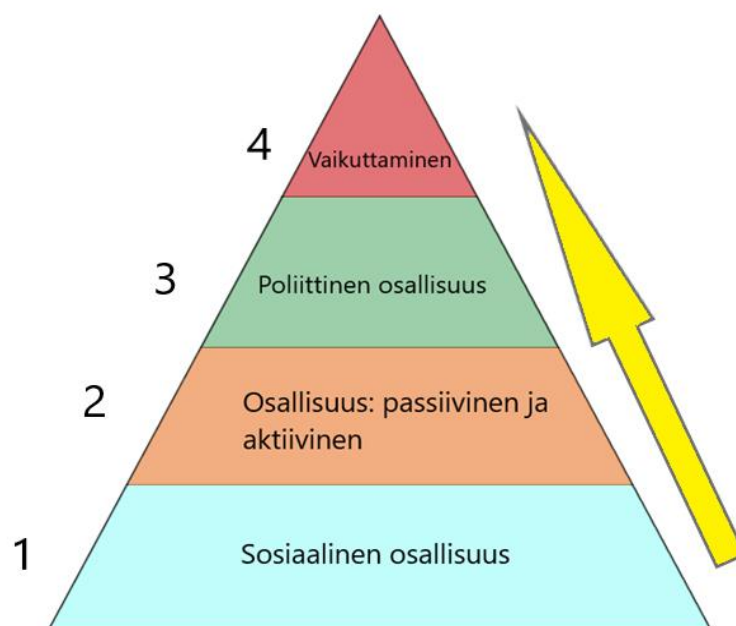
8.2 Osallisuuden pyramidimalli

Opinnäytetyö keskittyy nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen sosiaalisen osallisuuden viitekehystään. Opinnäytetyössä sosiaalisen osallisuuden viitekehystä on käsitelty sekä sosiopoliittisesta (yhteiskunta) näkökulmasta, että yksilön tasolla (kokemukset). Opinnäytetyössä on todennettu tulosten avulla muun muassa Leemanin ym. (2015) näkemys siitä, että sosiaalinen osallisuus määritelmänä on laaja ja monialainen ja sen painotus vaihtelee ajan, paikan ja kontekstin mukaan (Leeman ym. 2015: 4).

Opinnäytetyön teoriassa esitellään Isolan ym. (2017) näkemys osallisuuden osa-alueista erilaisina päällekkäisinä kehinä (ks. kuvio 2). Opinnäytetyön tuloksissa nuorisotyöntekijät vertasivat osallisuutta tasoksi, jonka eri kerroksissa kuljetaan tunteen mukaan.

ja se että kokee sosiaalista niin edes auttaa sitä, että voi niinku myös päästä osalli... erilaisiin osallisuuden tasoihin sitten taas enemmän siihen niinku syvemmin siihen mukaan siihen osallisuuteen.

Opinnäytetyön tuloksia mukaillen, osallisuuden kehien rinnalle voisi hahmotella myös pyramidin, jossa erilaisia osallisuuden tasoja ja joiden välillä ihminen liikkuu ajan, paikan ja tilanteen mukaan (kuvio 3). Osallisuudenpyramidia voisi hyödyntää esimerkiksi ennaltaehkäisevässä työssä ja sen avulla voitaisiin tarkastella, millä osallisuuden tasolla nuori on toiminnassa mukana ja miten osallisuutta voitaisiin lisätä.

Kuvio 3. Osallisuuden tasot

Osallisuudenpyramidissa erilaiset tasot viittaavat osallisuuden eri tasoihin:

1. Sininen: kuvastaa ihmisten perustarpeita, eli mahdollisuuksia vaikuttaa omaan elämään, mahdollisuuksia liittyä ryhmään sekä ihmisten tarpeita tulla nähdyksi ja hyväksytyksi omana itsenään.
2. Oranssi: ihminen on saatu mukaan toimintaan joko pakottamalla tai omasta kiinnostuksesta; osallistumalla hän on osallinen ryhmää, joko aktiivisena toimijana tai passiivisena sivusta seuraajana.

3. Vihreä: poliittisen osallisuuden tasolla ihminen haluaa vaikuttaa lähiympäristöönsä ja tehdä asioita, joilla on vaikutusta hänelle tärkeisiin asioihin.
4. Punainen: Ihminen kokee toimijuutta ja hän haluaa vaikuttaa asioihin sekä yhteiskuntaan esimerkiksi nuorisovaltuuston tai poliittisella mielenilmaisulla.

Sosiaalista osallisuutta voidaan kuvailla kehänä tai pyramidina tai jonain muuna mallina, mutta syrjäytymisen kannalta on tärkeää tärkeintä avata osallisuuden viitekehystä ja sitä, että kyse on monimutkaisemmasta ja monimuotoisemmasta ilmiöstä, kun pelkästä toimijuudesta. Jos yksilön toimijuutta halutaan lisätä, tulee osallisuuden eri merkityksiä pohtia tilanne- ja tapauskohtaisesti. Minkälaista osallisuutta halutaan lisätä ja miten sen mahdollistetaan ja mitä siinä tulee huomioida?

8.3 Kaikki tekeminen ja toiminta ovat tärkeää

Leeman ym. (2015) mukaan sosiaalisen osallisuuden kokemuksellista tunnetta ei voida määritellä ulkopuolelta, mutta sitä voidaan edistää (Leeman ym. 2015). Opinnäytetyössä nuorisotyöntekijät korostivat nuorten huomioimista toiminnan suunnittelussa, ja että suunnittelussa tulisi vielä enemmän antaa nuorille vastuuta prosesseista ja auttaa tarvittaessa. Nuorilla katsottiin olevan tärkeä rooli myös toiminnan mallintamisessa uusille nuorille. Hyvistä kokemuksista välittyy viesti, että nuorisopalveluissa kuunnellaan nuoria ja puskaradion kautta on mahdollista tavoittaa uusia nuoria toiminnan pariin. Myös ikävät viestit leviävät herkästi nuorten keskuudessa ja sen vuoksi on tärkeää, että kohtaamiset nuorten kanssa olisivat ensisijaisesti positiivisia ja väärinymmärrykset käsiteltäisiin nuorten kanssa yhdessä.

Toikkanen ja Virtanen (2018) ovat pohtineet kokemusten tärkeyttä ja niiden käsitteellistämistä, jotta ihmisten henkilökohtaisia kokemuksia voitaisiin käsitteellistää ja antaa merkityksiä. (Toikkanen & Virtanen 2018). Backman (2018) puolestaan argumentoi, että kokemuksen kautta saavutettuun tietoon (empiriaan) on ennen suhtauduttu väheksyvästi ja sen sijaan on annettu enemmän arvoa tiedolle, joka on saavutettu käsitteellisellä sekä intuitiivisella ajattelulla (Backman 2018). Kokemusten tärkeys ja merkityksellisyys ovat saaneet nyky-yhteiskunnassa enemmän painoarvoa ja kokemusasiantuntijuutta painotetaan myös valtion taholla. Kokemusasiantuntijuuden tärkeys koetaan siinä, että heidän kauttaan on mahdollista kehittää toimintoja ja huomioida paremmin asiakkaiden tarpeet.

(Jones 2018.) Nuorisotyössä kokemusasiantuntijuus voitaisiin katsoa olevan juuri puskaradion kaltaista toimintaa, jossa nuorisotyöntekijät hyödyntävät niitä tuttuja nuoria sekä toiminnansuunnittelussa että uusien nuorien houkuttelemisessa nuorisotyön pariin.

Kokemusten merkityksellisyys ilmeni myös nuorisotyöntekijöiden vastauksissa erityisesti osallisuutta lisäävänä tekijänä ja siinä, kuinka merkittävässä roolissa pienetkin arjen kohtaamiset ovat. Yksi vastaajista arvioi kohtaamisia seuraavasti:

tuli mieleen vaan, et me tehdään eri tavoilla, eri niinku työkaluilla näitä juttuja mutta että taustallahan on aina vaan just se kohtaaminen jollain tapaa ja sit kaikki muut on niinku huttua. Se on ihan sama että pelataanko me biljardia vai tehdäänkö niiku radioo vai vai lasketellaanko me, et minkätäkia niitä tehdään niin sehän on se, että siinä on joku toinen ihminen joka nyt haluaa että ohan se nyt kumma jos se ei olis merkityksellistä

Onnistuneet kohtaamisen kokemukset eivät ole itsestään selvyyksiä vaan erityisesti nuorten kohtaaminen vaatii ammattilaiselta tiettyyn ikäkauteen ja kasvun vaiheeseen perehtymistä. Muukkonen ym. (2014) painottaa aikuisen roolin merkityksellisyyttä ja sitä kuinka merkityksellinen suhde aikuiseen suojaa nuoren sisäisiä ja ulkoisia voimavaroja. Lisäksi Muukkonen ym. korostaa nuorten kanssa tekemistä ja toimintaa, sillä toiminnallisuus mahdollistaa työskentelysuhteen syventämisen, joka puolestaan mahdollistaa nuoren kokonaisvaltaisen kohtaamisen. (Muukkonen ym. 2014.)

8.4 Vahvuudet, riskitekijät ja kehittämisideat

Opinnäytetyössä on esitelty osallisuuden moninaisuutta ja t

Nuorisotyöntekijät ovat ammattikunta, jossa työtä tehdään omalla persoonalla ja usein myös hiljaiseen tietoon pohjautuen (ks. Kiilakoski & Kinnunen & Djupsund 2015). Yhteiskunnallisella tasolla tulisi kiinnittää huomiota siihen, että nuorisotyön epämääräisyydestä ja moninaisesta työnkuvasta huolimatta, työ vaatii asiantuntijuutta ja laajaa osaamista.

Helsingin kaupungin nuorisopalveluissa ollaan muodostamassa nuorisotyön opetussuunnitelmaa tutkimus- ja kehityshankkeena 2019—2020 yhteistyössä Nuorisotutkimusseura Ry:n ja Nuorisotutkimusverkoston kanssa. Hankkeen tavoitteena on opetussuunnitelman avulla linjata nuorisotyötä ja tunnistaa nuorisotyön menetelmiä, työmuotoja ja työkaluja. (Nuorisotutkimusseura Ry. & Nuorisotutkimusverkosto n.d.) Kiilakoski (2015) perustelee nuorisotyölle suunnattua opetussuunnitelmaa sillä, että nuorisotyö tarvitsee

kasvaakseen ja kehittyäkseen käsitteellistämistä ja teoreettisia jäsentämistä (Kiilakoski 2015: 19).

Nuorisotyön selkeyttäminen tukee myös sosiaalista osallisuutta, sillä opinnäytetyön tulosten kannalta oli selvää, että nuorisotyöntekijät toteuttavat työssään päivittäin sosiaalista osallisuutta, joka taas tukee syrjäytymisen ehkäisemiseen asetettuja yhteiskunnallisia tavoitteita. Sosiaalisen osallisuuden toteuttaminen ei ole kuitenkaan strukturoitua, vaan sitä tehdään tilanteen mukaan ja työntekijän omalla persoonalla.

Opinnäytetyön tuloksista ja johtopäätöksistä on lopuksi nostettu nuorten sosiaalisen osallisuuden vahvistamiseen Helsingin kaupungissa tähtääviä kehittämisideoita:

- Nuorisotyössä ymmärretään osallisuuden eri viitekehykset ja toiminnan suunnittelussa huomioidaan yksilön kokemukset ja merkitykset osallisuuden lisäämisen näkökulmasta.
- Nuorisotyössä tunnistetaan mitä sosiaalinen osallisuus omassa työssä on ja miten sitä voitaisiin edistää.
- Nuorisotyön sanoittamista jatketaan ja myös kokemustieto huomioidaan toiminnan sanottamisessa ja suunnittelemisessa.
- Nuorisotyössä hyödynnetään nuorten kokemusasiatuntijuutta ja kehitetään malleja, joilla nuoria voitaisiin hyödyntää uusien nuorten saattamisessa nuorisotyön pariin.
- Nuorisotyössä käydään enemmän vuoropuhelua nuorten kohtaamisesta, kohtaamisten merkityksestä ja yksilö huomioimisesta nuorisotyössä.
- Nuorisotyön näkyvyyttä ja ammattiosaamisen hyödyntämistä tulisi lisätä niin kuntatasolla kuin yhteiskunnallisesti.
- Nuorisotyön resursseista käydään aktiivista keskustelua.
- Nuorisotyön merkitys palvelutarjonnassa huomioidaan osana syrjäytymisen ehkäisyä ja osallisuuden lisäämistä. Tiivistetään yhteistyötä eri palveluntarjoajien välillä.
- Nuorisotyössä pohditaan keinoja, miten nuorten poliittisen vaikuttamisen mahdollisuuksia lisätään ja nuorille ilmennetään, että heidän vaikuttamisellaan on merkitystä.

Nuorisotyöllä on tärkeä rooli sosiaalisen osallisuuden vahvistamisen kannalta, sillä se on matalan kynnyksen palvelua, jonka toimintoihin nuoret hakeutuvat vapaaehtoisesti. Leeman ym. (2015) kuvailee matalan kynnyksen palveluiden olevan keino saada palveluiden ulkopuolelle jäävät ihmiset palveluiden pariin (Leeman ym. 2015). Haastattelussa nuorisotyöntekijä kuvasi, että nuorisotalolla nuori voi ottaa hänelle tärkeitä asioita puheeksi kahvikupin äärellä ja avata keskustelua, tämän jälkeen seuraava askel puheeksi ottamiseen ei tunnu enää niin vaikealta. Se, että nuori on valinnut puhua nuorisotyöntekijälle, voi avata keskustelua myös muiden turvallisten aikuisten kanssa ja nuori siirtyy osallisuuden tasolla kauemmas syrjäytymisestä ja lähemmäs osallisuutta.

Opinnäytetyössä osoitetaan teorian ja tuloksien välisellä vuoropuhelulla todeksi se, että sosiaalisella osallisuudella voidaan ehkäistä nuorten syrjäytymistä. Tämä johtopäätös voidaan perustella sillä, että nuorisotyö mahdollistaa moninaiset kokemukset ja sen, että nuoret kohdataan heidän omien rajojensa mukaisesti. Ammatillisuutta käytetään erityisesti silloin, kun nuorisotyöntekijät yrittävät tavoittaa pakotetusti tai sattumalta paikalle tulleen nuoren ja löytää nuoresta sen, miten nuori saadaan tulemaan paikalle uudestaan ja kiinnittymään toimintaan vapaaehtoisesti.

Opinnäytetyön tulokset ovat myös verrannollisia Veronica Hellströmin (2020) Pro Gradututkielman kanssa, joka käsittelee nuorten sosiaalista osallisuutta koulussa ja ryhmätöiminnoissa. Hellström (2020) arvioi tuloksissa sosiaalinen osallisuuden vaativan pitkäkestoisempia prosesseja, sillä yhteenkuuluvuuden tunne ei synny nopeasti. Hellströmin mukaan myös lyhyet sosiaalisen osallisuuden prosessit ovat mahdollisia, mutta niiden vaikuttavuutta tulee silloin arvioida realistisesti. Hellströmin tuloksissa pohditaan ammatillaisen osaamista nuorten kohtaamisissa ja miten tärkeää se on kokemuksellisuuden, ryhmäkoheesion ja turvallisuuden kannalta. (Hellström 2020: 91—93.) Ammatillaisen rooli nuorten kohtaamisessa ja sosiaalisen osallisuuden vahvistavana tekijänä on korostunut myös tässä opinnäytetyössä. Nuorisotyöntekijältä vaaditaan ammatillisuutta nähdä, tunnistaa ja huomioida nuoren yksilölliset tarpeet, jotta nuori saa sosiaalisen osallisuuden kokemuksen eli tunteen siitä, että hänestä ollaan aidosti kiinnostuneita, ja että hänen mielipiteillään on merkitystä.

Sosiaalista osallisuutta on tutkittu vähän, mutta sen merkityksellisyys tiedostetaan yhteiskunnallisella tasolla. Sosiaalinen osallisuus kaipaakin kuitenkin tuekseen laajempaa tutkimista ja sitä, että nuorten kokemuksia sanoitetaan ja heidän kokemuksiaan hyödynne-

tään toiminnansuunnittelussa. Sosiaalinen osallisuus ei ole kuitenkaan vain nuoria koskettava osallisuuden alue, vaan jokaisen ihminen kaipaa tulla nähdyksi ja kuulluksi omana itsenään. Sosiaalista osallisuutta voidaan tarkastella makrotasolla, eli yhteiskunnallisesti ja sen yhteiskunnallista vaikuttavuutta on hyvä huomioida, kun ihmisten osallisuutta halutaan lisätä ja eriarvoistumista ja polarisoitumista ehkäistä. Mikrotasolla voidaan taas keskittyä sosiaalisen osallisuuden pienempiin prosesseihin ja ryhmiin, kuten mitä maahanmuuttaja nuoret kaipaavat enemmän kokeakseen merkityksellisyyttä tai set? Sosiaalinen osallisuus avaa ikkunan kokemusten merkityksille ja koska kokemusten merkityksellisyys on henkilökohtaista, on ymmärrettävää, ettei sitä hanakasti lähdetä tutkimaan. Tämän vuoksi Toikkasen ja Virtasen (2018) kaltaiset julkaisut kokemustutkimuksesta ovat tervetulleita avauksia tutkimustieteeseen, jossa yksilön kokemuksia pyritään käsitteellistämään ja tätä kautta voidaan muun muassa yksilön kokemusta sosiaalisen osallisuudesta arvioida entistä paremmin ja huomioida ne toiminnan suunnittelussa.

LÄHTEET

Backman, Jussi 2018. Äärellisyyden kohtaaminen: kokemuksen filosofista käsittehistoriaa. Teoksessa: Toikkanen, Jarkko & Virtanen Ira A. 2018. Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Lapland University Press. Kirjailijaksi.net, Vaajakoski 2018. 25—40. Saatavana osoitteessa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63420/Kokemuksen_tutkimus_VI_Toikkanen_Virtanen_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 23.10.2020.

Creswell, John W. & Miller, Dana L. 2010. Determining Validity in Qualitative Inquiry. Original Articles. Pages 124—130. Taylor & Francis Online. Saatavana osoitteesta: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1207/s15430421tip3903_2>. Luettu 30.8.2020.

European Commission Youth. European Youth Goals. Saatavana osoitteessa: https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en>. Luettu 8.9.2020.

European Commission Youth. Social Inclusion. Saatavana osoitteessa: <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/social-inclusion_en>. Luettu 8.9.2020.

European Commission. Employment, Social Affairs & Inclusion. Active Inclusion. Saatavana osoitteessa: <<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1059&langId=en>>. Luettu 8.9.2020.

European Commission Youth. EU Youth strategy. Saatavana osoitteesta: <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy_en>. Luettu 6.10.2020.

European Commission Youth. Empower. Saatavana osoitteessa: <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/empower_en>. Luettu 6.10.2020.

European Commission Youth. Connect. Saatavana osoitteessa: <https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/connect_en>. Luettu 6.10.2020.

Ervamaa, Suvi & Haahkola, Kimmo & Illi, Marja & Markkola, Antti & Tukiainen, Henna & Suomalainen, Kirsi 2015. Sitra. Lasten ja nuorten palvelut 2020. Jotta yksikään lapsi tai nuori ei tipahda turvaverkon läpi. Saatavana osoitteessa: <https://media.sitra.fi/2017/02/23070242/Lasten_ja_nuorten_palvelut_2020-3.pdf>. Luettu 22.9.2020.

Gretschel, Anu (toim.) 2002. Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina: artikkeleita osallisuudesta. Suomen kuntaliitto. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Helsinki. 49–51.

Helsingin kaupungin nuorisoasiainkeskus 2011. Nuorten Helsinki. Esite. Saatavana osoitteessa: <https://www.hel.fi/static/nk/Esitteet/NK_yleisesite.pdf>. Luettu 27.9.2019.

Helsingin kaupunki 2019. Maailman toimivin kaupunki. Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/kaupunkistrategia/strategia-ehdotus/>>. Luettu 1.11.2019.

Helsingin kaupunki 2019. Mukana-ohjelma. Eriarvoisuuden vähentämisen ja nuorten syrjäytymisen ehkäisyn kaupunkistrategiahanke 2017–2021. Projektisuunnitelma. Hyväksytty kaupunginhallituksessa 2019. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/Helsinki/syrjailyminen/mukanaohjelma.pdf>>. Luettu 11.11.2019.

Helsingin kaupunki 2019. Mukana-ohjelman päivittyvä toimenpidesuunnitelma. Toimenpiteet 6.11.2019. Saatavana osoitteessa: <https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KasKo/hankkeet/Mukana_paivittyva_toimenpidesuunnitelma.pdf>. Luettu 14.11.2019.

Helsingin kaupunki 2020. Kaupunki ja hallinto. Tietoa Helsingistä. Tietosuoja. EU:n yleinen tietosuoja-asetus. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/tietosuoja/>>. Luettu 8.2.2020.

Hellström, Veronica 2020. Breikataan yhdessä! Yläkoulun liikuntasali areenana nuorten sosiaaliseen osallisuudelle kertaluonteisessa taidetyöpajassa. Pro Gradu. Helsingin Yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta. Yhteiskuntapolitiikka. Saatavana osoitteessa: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/311446/Hellstrom_Veronica_Pro_gradu_2020.pdf?sequence=3>. Luettu 15.5.2020.

Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvuori, Johanna 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Vastapaino. Tampere. E-kirja.

Häkli, Jouni & Kallio, Pauliina Kirsi & Korkiamäki, Riikka (toim.) 2015. Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 90. Kenttä. 9—10. Saatavana osoitteessa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf>. Luettu 13.9.2020.

Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Työpaperi 33/ 2017. Terveystieteiden ja Hyvinvoinnin laitos. 4—5, 17. Saatavana osoitteessa: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1>. Luettu 27.9.2019.

Ikäheimo, Salla 2015. Syrjäytyneiksi luokiteltujen nuorten terveystieteiden käyttö ja kustannukset. Teoksessa Aaltonen Sanna & Berg, Päivi & Ikäheimo, Salla 2015. Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Verkkojulkaisuja 84. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 160. 16—17. Saatavana osoitteessa: <<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf>>. Luettu 6.10.2020.

Islannin mallista Helsingin malliin – tiedon avulla johdettuja tekoja lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseksi 2019. Helsingin kaupunki. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/uutiset/fi/kasvatuksen-ja-koulutuksen-toimiala/islannin-mallista-helsingin-malliin>>. Luettu 2.10.2020.

Jones Marjaana 2018. Kokemustiedon määritykset ja käyttö julkisen terveydenhuollon kontekstissa. Teoksessa: Toikkanen, Jarkko & Virtanen Ira A. 2018. Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Lapland University Press. Kirjailijaksi.net, Vaajakoski 2018. 169—190. Saatavana osoitteessa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63420/Kokemuksen_tutkimus_VI_Toikkanen_Virtanen_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 23.10.2020.

Kiilakoski, Tomi 2013. Nuorisotyön opetussuunnitelma: nuorisotyö kasvatuksellisenä prosessina. Artikkelit. Nuorisotutkimus 3/2013. Saatavana osoitteessa: <<http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2013/3/nuorisot.pdf>>. Luettu 20.4.2020.

Kiilakoski, Tomi & Kinnunen, Viljami & Djupsund, Ronnie 2015. Miksi nuorisotyötä tehdään? Tietokirja nuorisotyön opetussuunnitelmasta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Julkaisuja 5. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 169. 16—20. Saatavana osoitteessa: <<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/106142/978-952-456-203-4.pdf?sequence=1>>. Luettu 1.5.2020.

Kuntaliitto 2019. Julkisuus ja tietosuojat. Kunnan viranomaisten toiminnan julkisuus. Saatavana osoitteessa: <<https://www.kuntaliitto.fi/laki/julkisuus-ja-tietosuoja/kunnan-viranomaisten-toiminnan-julkisuus>>. Luettu 18.1.2020.

Kulttuuri ja vapaa-aika 2019. Nuorison palvelukokonaisuus. Helsingin kaupunki. Saatavana osoitteessa: <<https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/tietoa-meista/nuorison-palvelukokonaisuus/>>. Luettu 20.4.2020.

Kuure, Tapio 2015. Sosiaalinen vahvistaminen käsitteenä ja palveluna. Sosiaalisen vahvistamisen kehittämistoiminnan tuloksia. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry. ja tekijät 2015. Opetus- ja

kulttuuriministeriö. 7—8, 24—25. Saatavana osoitteessa: <file:///C:/Users/viertje/Downloads/sosiaalinen-vahvistaminen-k_sitteen_-ja-palveluina%20(3).pdf>. Luettu 13.9.2020.

Lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisy 2019. Helsingin kaupunki. Saatavana osoitteessa: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/strategia-ja-talous/kaupunkistrategia/hyvinvointi-terveys-johtamisrakenne/hyvinvointisuunnitelma/lasten-nuorten-syrjautymisen-ehkaisy>. Luettu 3.10.2020.

Laukkanen, Tiia & Pekkarinen, Elina & Vilmilä, Fanny 2018. Luku 1: Teoria, tutkimusongelma ja etiikka. Teoksessa Kiilakoski, Tomi & Honkatukia, Päivi (toim.): Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä. Vastapaino & Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto, julkaisuja 206. 75—99.

Leemann, Lars & Kuusio, Hannamaria & Hämäläinen Riitta-Maija 2015. Sosiaalinen osallisuus. Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohanke (Sokra). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavana osoitteessa: <https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600>. Luettu 20.9.2019.

Lehtonen, Olli & Kallunki, Valdemar 2013. Nuorten aikuisten syrjäytymiskierre. Janus vol. 21 (2) 2013. 128—143. Saatavana osoitteessa: <https://journal.fi/janus/article/view/50693/15399>. Luettu 6.10.2020.

Lettenmeier, Laura & Palamaa, Sanna & Teerijoki, Johanna & Vuojakoski, Heikki 2019. Nuorten osallisuudesta elinvoimaa. Vinkkejä ja kokemuksia osallisuuden edistämiseen kunnissa. Nuva Ry. Opinkirjo kehittämiskeskus. Nuorten Akatemia. Osallisuuden osaamiskeskus. Opetus ja kulttuuriministeriö. Saatavana osoitteessa: <https://nuoretjaosallisuus.fi/wp-content/uploads/2019/11/nuorten_osallisuudesta_elinvoimaa_oske_aukeamat.pdf>. Luettu 22.9.2020.

Lundholm, Pia & Herranen, Jatta (toim.) 2011. Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä. Sarja C. Oppimateriaaleja 26, 2011. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Saatavana osoitteessa: <https://core.ac.uk/reader/38049465#page=6>. Luettu 6.10.2020.

Mannerheimin lastensuojeluliitto 2019. Vanhemmille. Lapsen kasvu ja kehitys. 15-18-vuotiaan persoonallisuuden kehitys. Saatavana osoitteesta: <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/15-18-v/15-18-vuotiaan-persoonallisuuden-kehitys/>.

Maunu, Antti & Kiilakoski, Tomi 2018. Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa Artikkelit. Aikuiskasvatus 2/2018. Saatavana osoitteessa: <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/88333/47500>. Luettu 1.9.2020.

Metropolia 2020. Tutkimusetiikka ja hyvä tieteellinen käytäntö. Saatavana osoitteessa: <https://www.metropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/tutkimusetiikka/>. Luettu 19.1.2020.

Metropolia 2019. Opinnäytetyöntekijä AMK ja Ylempi AMK. Saatavana osoitteessa: <https://www.metropolia.fi/fi/asiakastyot-ja-palvelut/opinnaytetyontekija-amk-ja-yamk>. Luettu 19.9.2020.

Muukkonen, Tiina & Nevanen, Saila & Ohisalo, Maria & Turunen, Saija 2014. Yksikin aikuinen riittää – nuoren sosiaalinen vahvistaminen ja voimaantuminen Luotsi-toiminnassa. Artikkelit. Nuorisotutkimus 3/2014. Saatavana osoitteessa: <http://elektra.helsinki.fi/oa/0780-0886/2014/3/yksikina.pdf>. Luettu 10.9.2020.

Munstadi.fi. Vaikuta. Ruuti: Nuoret tekevät parempaa Helsinkiä. Saatavana osoitteessa: <http://ruuti.munstadi.fi/mika-on-ruuti/>. Luettu 4.10.2020.
Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21.1.2016. Saatavana osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>. Luettu 5.2.2020.

Nieminen, Juha 2007. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät ja oppimisympäristö ja eetos. Teoksessa Hoikkala, Tommi & Sell, Anna (toim.): Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 76. 22—31.

Nieminen, Juha 2010. Puuttuva lenkki – Nuorisokasvatus tieteen kentässä, kasvatuksen teoriassa ja nuoristyön kehiksenä. Teoksessa: Nivala, Elina & Saastamoinen, Mikko (toim.) 2010. Nuorisokasvatuksen teoria – perusteita ja puheenvuoroja. Nuorisotutkimusverkosto. Nuorisotutkimusseura. Julkaisuja 73. Kuopion yliopiston sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. 35—36.

Ohisalo, Maria 2012. Ei kenenkään maalata kaikkien maalle. Kohdennetun nuorisotyön Luotsitoiminnan arviointitutkimus. Nuorisoasiainkeskus. Helsingin kaupunki. Julkaisuja 2/2012. 8, 80—82. Saatavana osoitteessa: <<https://issuu.com/nuorisoasiainkeskus/docs/luotsiraportti>>. Luettu 9.10.2020.

Opetushallitus. Perusopetuksen opetussuunnitelman ydinasiat. Saatavana osoitteessa: <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusopetuksen-opetussuunnitelman-ydinasiat>>. Luettu 22.9.2020.

Opetushallitus. Lasten ja nuorten osallisuus. Saatavana osoitteessa: <<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lasten-ja-nuorten-osallisuus>>. Luettu 6.10.2020.

Peltonen, Kati & Elomaa-Krapu, Minna & Määttä, Anne & Kahala, Minna & Kananen, Marko 2017. Nuorten hyvinvoinnin ja sosiaalisen osallisuuden vahvistaminen. 2/2017. AMK-lehti. UAS Journal. Journal of Finnish Universities of Applied Sciences. Saatavana osoitteessa: <<https://uasjournal.fi/2-2017/ammattikorkeakoulut-nuorten/>>. Luettu 19.1.2020.

Pekkarinen, Elina & Myllyniemi, Sami (toim.) 2018. Vaikutusvaltaa Euroopan laidalla. Nuorisobarometri 2018. Valtion nuorisoneuvosto. Nuorisotutkimusseura. Nuorisotutkimusverkosto. Opetus- ja kulttuuriministeriö. 27—28. Saatavana osoitteesta: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2019/03/NB_2018_web.pdf>. Luettu 10.10.2020.

Pietilä, Ilkka 2017. Ryhmähaastattelut. Teoksessa: Tutkimushaastattelun käsikirja. Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna 2017. Vastapaino. Tampere. E-julkaisu. 254—261.

Reimer, Bill 2004. Social Exclusion in a Comparative Context. Sociologia Ruralis. Journal of the European Society for Rural Sociology. 44(1). 76—94. Saatavana osoitteessa: <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9523.2004.00263.x>>. Luettu 29.9.2020.

Routio, Pentti 2007. Kyselevät tutkimustavat. Saatavana osoitteessa: <<http://www2.uiah.fi/projects/metodi/064.htm>>. Luettu 4.5.2020.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Haastattelu. KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavana osoitteessa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html>. Luettu 20.4.2020.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Aineisto ja teoria lähtöisyys. KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavana osoitteessa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_1.html>. Luettu 20.4.2020.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Aineiston määrä ja tutkittavat. KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavana osoitteessa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2.html>. Luettu 20.4.2020.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Ryhmähaastattelu. KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavana osoitteessa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaope-tus/kvali/L6_3_4.html>. Luettu 20.4.2020.

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006. Aineisto ja teoria lähtöisyys. Kvanti-MOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Saatavana osoitteessa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelma-opetus/kvali/L2_3_2_3.html>. Luettu 30.4.2020.

Saywer, Susan M., MD & Azzopardi, Peter S., PhD & Wickremarathne, Dakshitha, DS & Prof. Patton, George C. MD 2018. The Age of Adolescence. The Lancet. Child & Adolescent Health. Volume 2, issue 3: 233—228, March 01, 2018. Saatavana osoitteessa: <[https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642\(18\)30022-1/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanchi/article/PIIS2352-4642(18)30022-1/fulltext)>. Luettu 10.8.2020.

Sigfúsdóttir, Inga Dóra & Thorlindsson, Thorolfur & Kristjánsson, Alfgeir Logi & Roe, Kathleen M. & Allegrante, John P. 2009. Substance use prevention for adolescents: the Icelandic Model. Health Promotion International. Volume 24, Issue 1, March 2009, Pages 16—25. Saatavana osoitteessa: <<https://academic.oup.com/heapro/article/24/1/16/677129>>. Luettu 2.10.2020.

Siisäinen, Martti 2015. Osallisuus ja osallistuminen. Aspa. Saatavana osoitteessa: <<https://www.aspa.fi/fi/suuntaaja/suuntaaja-32015/osallisuus-ja-osallistuminen#d4244f1d>>. Luettu 31.7.2020.

Soanjärvi, Katariina 2014. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. Katsaukset. Kasvatus & Aika 8 (3) 2014. 3—4. Saatavana osoitteessa: <http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/soanjjarven_lektio_2210141859.pdf>. Luettu 6.10.2020.

Stenvall, Elina 2018. Yhteiskunnallinen osallisuus ja toimijuus. Lasten osallistuminen, kansalaisuus ja poliittisuus arjen käytäntöinä. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto: Johtamiskorkeakoulu. 27—28. Saatavana osoitteessa: <<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104221/978-952-03-0820-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Luettu 6.10.2020.

Taket, Ann & Crip, Beth R. & Graham, Melissa & Hanna, Lisa & Goldingay, Sophie & Wilson, Lisa 2014. Practicing Social Inclusion. Routledge. Saatavana osoitteessa: <https://books.google.fi/books?hl=en&lr=&id=ld0pAAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=Practicing+Social+Inclusion&ots=TdGPIVwhGz&sig=8C4P-wmdbpThibj0_jM3RBywo5E&redir_esc=y#v=onepage&q=Practising%20Social%20Inclusion&f=false>. Luettu 11.1.2020.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Päivitetty 22.9.2020. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/mita-sosiaalinen-osallisuus-on->>. Luettu 11.11.2019.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveyskysely 2017 ja 2019. Saatavana osoitteessa: <https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_aluevertailu2?alue_0=235869&vuosi_0=v2017&mittarit_0=200138&mittarit_1=199281&mittarit_2=199385&sukupuoli_0=143993&kouluaste_0=161293#>. Luettu 27.9.2019.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Kouluterveyskysely. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>>. Luettu: 14.11.2019.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Nuorten syrjäytyminen. Päivitetty 6.5.2019. Saatavana osoitteessa: <https://thl.fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen>. Luettu 15.1.2020.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus. Päivitetty 14.9.2016. Saatavana osoitteessa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/huono-osaisuuden-ylisukupolvisuus>. Luettu 22.9.2020.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Osallisuus. Päivitetty 1.11.2019. Saatavana osoitteessa: <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>>. Luettu 6.10.2020.

The World Bank. Social Inclusion. Saatavana osoitteessa: <<https://www.worldbank.org/en/topic/social-inclusion>>. Luettu 2.10.2020.

Toikkanen, Jarkko & Virtanen Ira A. 2018. Kokemuksen tutkimus VI. Kokemuksen käsite ja käyttö. Lapland University Press. Kirjailijaksi.net, Vaajakoski 2018. 7—24. Saatavana osoitteessa: <https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63420/Kokemuksen_tutkimus_VI_Toikkanen_Virtanen_pdf.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 23.10.2020.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. E-kirja.

UNESCO 2012. Consultations of the Director-General with Member States. 21 November 2012. Empowering youth for peace and sustainable development. What role for UNESCO in 2014-2021? Saatavana osoitteessa: <<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000218606>>. Luettu 8.2.2020.

Valtion nuorisoneuvosto 2017. Uusi nuorisolaki voimaan, tervetuloa valtion nuorisoneuvosto. Saatavana osoitteessa: <<https://tietoanuorista.fi/uusi-nuorisolaki-voimaan-tervetuloa-valuation-nuorisoneuvosto/>>. Luettu 15.1.2020.

Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy 146/2007. Saatavana osoitteessa: <<https://www.vtv.fi/app/uploads/2018/07/03142740/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy-146-2007.pdf>>. Luettu 22.9.2020.

Vilka, Hanna 2005. Tutkimusmetodeja ammatilliselle kentälle. Saatavana osoitteessa: <<http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-kehita.pdf>>. Luettu 15.4.2020.

LIITTEET

Liite 1: Ohje haastatteluun ja haastattelukysymykset

Haastattelurunko Sosiaalinen osallisuus Ryhmät 1 ja 2 Aloitusaika RYHMÄ
<p>Soitan Teams palvelun kautta tutkimukseen osallistuville henkilöille. Ruudukkoon aukeavat ihmisten kasvot tai nimikirjaimet. Kerron osallistujille, että tässä vaiheessa on vielä mahdollisuus kieltäytyä haastattelusta. Kerron, että puhelu äänitetään, mutta tutkimuksessa vastaajat eivät ole tunnistettavissa vastauksista.</p> <p>Osallistujalle annetaan kirjain, kirjaimen avulla on jälkeenpäin helpompi litteroida kunkin osallistujan vastauksia. Käytän havainnointia myös tutkimuksen apuvälineenä. Lisäksi tutkija rytmittää keskustelua antamalla vastausaikaa kysymyksiin ja kertoo kun on aika siirtyä seuraavaan kysymykseen.</p> <p>Ruutu 1 - Henkilö Ruutu 2 – Henkilö Ruutu 3 – Henkilö Ruutu 4 – Henkilö</p> <p>Alkukartoitus</p> <p>Lämmittelykysymykset</p>

Seuraavassa osiossa esitän teille väittämiä ja kysymyksiä ja voitte keskustella niistä vapaasti, tavoitteena olisi kuitenkin saada kaikkia tyydyttävä yksi yhteinen vastaus yhteisen pohdinnan pohjalta.

1 AVOIN KYSYMYS: MITEN NUORISOTYÖLLÄ VOIDAAN EHKÄISTÄ NUORTEN SYRJÄYTYMISTÄ? Voidaanko?

Arvioitu vastausaika: 5 pohdintaa + 1 vastauksen muodostaminen = 6min

2 AVOIN KYSYMYS: OVATKO OSALLISUUS JA OSALLISTUMINEN SAMA ASIA? ENTÄ NUOREN NÄKÖKULMASTA NUOREN OSALLISUUS JA NUOREN OSALLISTUMINEN?

MITEN NE EROAVAT TOISISTAAN?

Arvioitu vastausaika: 5 pohdintaa + 1 vastauksen muodostaminen = 6min

3 AVOIN KYSYMYS: OSALLISUUDELLA ON MONTA ERI MERKITYSTÄ, MITÄ TEIDÄN MIELESTÄ SOSIAALINEN OSALLISUUS ON?

MITÄ NUORTEN SOSIAALISELLA OSALLISUUDELLA TARKOITETAAN?

Arvioitu vastausaika: 5 pohdintaa + 1 vastauksen muodostaminen = 6min

4 VÄITTÄMÄ: NUORISOTYÖN PITÄÄ JÄRJESTÄÄ NUORILLE ERILAISIA KOKEMUKSIA, TAPAHTUMIA JA TEKEMISTÄ.

Jatkokysymys MINKÄLAISIA? MILLAISIA KOKEMUKSIA?

Arvioitu vastausaika: 5 pohdintaa + 1 vastauksen muodostaminen = 6min

5 VÄITTÄMÄ: NUORISOTYÖNTEKIJÖIDEN KOHTAAMISTEN NUORTEN KANSSA TULISI OLLA MERKITYKSELLISTÄ

Arvioitu vastausaika: 5 pohdintaa + 1 vastauksen muodostaminen = 6min

6 NÄKÖKULMA Ryhmät 1&3: NUORTEN KANNALTA PARHAAT KOKEMUKSET MUODOSTUVAT...? MISTÄ?

Arvioitu vastausaika: 5 pohdintaa + 1 vastauksen muodostaminen = 6min

6 VÄITTÄMÄ Ryhmät 2&4: NUORET EIVÄT OLE KIINNOSTUNEITA VAIKUTTAMISESTA

7 NUORISOTYÖN TULEE OLLA NUORILLE VAPAA-EHTOISTA, MIKSI?

Arvioitu vastausaika: 5 pohdintaa + 1 vastauksen muodostaminen = 6min